

**ODBORNÁ ŠKOLENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
PRACOVNÍKŮ ÚZEMNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY
PRO OBLAST CESTOVNÍHO RUCHU**

STATISTIKA V CESTOVNÍM RUCHU

www.vzdelavanivcr.cz

STATISTIKA V CESTOVNÍM RUCHU

Autoři:
Ing. Yvona Legierská

Singular Czech s.r.o.

Singular Czech

Praha 2007

Statistika v cestovním ruchu

Vydalo: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2007.

Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, www.mmr.cz

Tato skripta byla vytvořena pro projekt „Odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu“ CZ.04.1.03/4.2.00.1/0002 Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), Opatření 4.2., Specifické vzdělávání.

<p>Tento vzdělávací program je spolufinancován Evropským sociálním fondem (ESF) a státním rozpočtem ČR.</p>

Obsah

1	ÚVOD	6
2	VÝZNAM STATISTIKY A JEJÍ ČÁSTI TÝKAJÍCÍ SE CESTOVNÍHO RUCHU 10	
2.1	ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ POJMY A ÚKOLY STATISTIKY	10
2.2	ZÁKLADNÍ POJMY TÝKAJÍCÍ SE CESTOVNÍHO RUCHU	15
2.3	STATISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU	18
3	UKAZATELE STATISTIKY CESTOVNÍHO RUCHU	19
3.1	ZÁKLADNÍ UKAZATELE CESTOVNÍHO RUCHU (POPIS, ČLENĚNÍ, TERMÍNY PUBLIKOVÁNÍ VÝSLEDKŮ)	19
3.1.1	<i>Návštěvnost a kapacita v hromadných ubytovacích zařízeních</i>	19
3.1.2	<i>Domácí a výjezdový cestovní ruch</i>	22
3.1.3	<i>Hraniční statistika</i>	23
3.2	SOUVISEJÍCÍ UKAZATELE CESTOVNÍHO RUCHU	24
4	SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU	27
5	ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY	33
5.1	STATISTICKÉ ÚZEMNÍ JEDNOTKY	33
5.2	TURISTICKÉ REGIONY A OBLASTI.....	36
6	SOUČASNÉ MOŽNOSTI VYUŽITÍ STATISTICKÝCH DAT PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V REGIONU	40
7	SEZNAM PŘÍLOH A STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA	43
	PŘÍLOHA ČÍSLO 1 KLÍČOVÉ DOKUMENTY S VAZBOU NA CESTOVNÍ RUCH	43
	PŘÍLOHA ČÍSLO 2 ZÁKON Č. 89/1995 SB., O STÁTNÍ STATISTICKÉ SLUŽBĚ 	44
	PŘÍLOHA ČÍSLO 3 STÁTNÍ PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZŘÍZENÉ MMR	44
	PŘÍLOHA ČÍSLO 4 SVAZ OBCHODU A CESTOVNÍHO RUCHU 	44
	PŘÍLOHA ČÍSLO 5 VYHLÁŠKY O PROGRAMU STATISTICKÝCH ZJIŠŤOVÁNÍ	44
	PŘÍLOHA ČÍSLO 6 NÁRODNÍ STATISTICKÝ PORTÁL	45
	PŘÍLOHA ČÍSLO 7 SMĚRNICE RADY 95/57/ES ZE DNE 23. LISTOPADU 1995 O SHROMAŽDOVÁNÍ STATISTICKÝCH INFORMACÍ V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU 	45
	PŘÍLOHA Č. 8 STATISTICKÉ VÝKAZY CESTOVNÍHO RUCHU	45
	PŘÍLOHA ČÍSLO 9 SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU V ČR 2003 - 2005 	46
	PŘÍLOHA ČÍSLO 10 KOMPENDIUM STATISTIK CESTOVNÍHO RUCHU ČR ZA ROK 2005 	46
	PŘÍLOHA ČÍSLO 11 REGIONÁLNÍ UKAZATELE	46
	PŘÍLOHA ČÍSLO 12 POMŮCKY PRO VÝUKU.....	47
8	POUŽITÉ ZKRATKY, STUDIJNÍ LITERATURA	48
9	INFORMAČNÍ INTERNETOVÉ ZDROJE PRO REGIONÁLNÍ ANALÝZU	50

1 ÚVOD

Cestovní ruch představuje u nás i ve světě velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky. Svým objemem tržeb se řadí ve světě na třetí místo za petrochemický a automobilový průmysl a rovněž rozsahem zaměstnanosti a tvorbou pracovních příležitostí patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví.

Názory na postavení cestovního ruchu v národním hospodářství z hlediska jeho společensko-ekonomické podstaty se značně liší. Odborná literatura tento problém spojuje s podílem vlivu zahraničního cestovního ruchu na platební bilanci a výdajů obyvatelstva spojených s účastí na cestovním ruchu v osobní (konečné) spotřebě. Cestovní ruch je možné označit za samostatné národohospodářské odvětví, protože splňuje následující základní kritéria:

- specializace ekonomických a ostatních společenských funkcí,
- speciální kvalifikační úroveň pracovníků,
- specifický charakter materiálně-technické infrastruktury.

V odvětví cestovního ruchu se při zabezpečení služeb pro účastníky prolínají činnosti několika různých odvětví a oborů národního hospodářství, proto přesně vymezit jeho místo a postavení ve struktuře národní ekonomiky je obtížné. Hospodářská činnost typická pro cestovní ruch se tak označuje jako „*průmysl cestovního ruchu*“ a zahrnuje především ubytovací a stravovací služby, činnost cestovních kanceláří, průvodcovskou činnost, významnou část osobní dopravy a další služby.

Co se týče *oblastní ekonomiky* má v ní cestovní ruch jedno z předních postavení. Vliv cestovního ruchu na rozvoj těchto oblastí může mít dvě stránky:

- **pozitivní**, kdy cestovní ruch vyvolává ekonomický růst daných oblastí vytvářením nových pracovních příležitostí, koncentruje výrobu spojenou s cestovním ruchem apod.,
- **negativní**, kdy nadměrná koncentrace cestovního ruchu má negativní dopad na životní prostředí těchto oblastí.

*

Věcná problematika cestovního ruchu je v rámci ústředních orgánů státní správy České republiky v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj (MMR). Východiskem pro činnost sekce MMR – regionální politiky a cestovního ruchu – je již dříve zpracovaná a několikrát aktualizovaná *Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2002 - 2007*. Dne 5. 1. 2005 usnesením č. 23 schválila vláda ČR materiál "*Postup realizace a aktualizace Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice do roku 2006*". V rámci tohoto usnesení rovněž vláda ČR uložila ministroví pro místní rozvoj předložit návrh nové ***Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013 (příloha č. 1A)***, a to ve vazbě na nové programovací období EU.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice byla zpracována také v souladu a za použití významných mezinárodních dokumentů:

- *Lisabonská strategie*

Hlavním principem Lisabonské strategie je ekonomický růst a zvýšení zaměstnanosti. Mezi aktivity, které podmiňují růst a zaměstnanost se řadí i rozvoj cestovního ruchu, který podporuje rozvoj podnikání a rozvoj lidských zdrojů. Revidovaná Lisabonská strategie klade důraz na budování infrastruktury pro rozvoj podnikání, tedy i aktivit souvisejících s podnikáním v cestovním ruchu. Dále Lisabonská strategie požaduje, aby programy v oblasti zaměstnanosti usilovaly o zaměřování zdrojů zejména na zvyšování přitažlivosti regionů budováním infrastruktury, tedy i infrastruktury cestovního ruchu.

- *Strategie EU v oblasti strukturálních fondů a národní strategie*
- *Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj (ERDF) z 21. prosince 2005*
- Dokumentu Evropské komise ze dne 23. listopadu 2002 „*Working together for the Future of European Tourism*“ (*spolupráce na budoucnosti evropského cestovního ruchu*), ve kterém Komise identifikovala pět klíčových oblastí (informace, vzdělávání, kvalita, udržitelný rozvoj a nové technologie), na jejichž podporu by se měly členské státy v budoucnosti zaměřit a koordinovat státní politiku cestovního ruchu.

Koncepce vymezuje komplex opatření vedoucích k realizaci *základních cílů státní politiky* v oblasti cestovního ruchu, jimiž jsou v obecné rovině především:

- posílení postavení cestovního ruchu v národním hospodářství (zvýšení podílu cestovního ruchu na tvorbě HDP a zaměstnanosti, podpora malého a středního podnikání - MSP - v cestovním ruchu),
- růst konkurenceschopnosti cestovního ruchu České republiky v evropském prostoru,
- růst objemu pobytového cestovního ruchu v České republice.

Součástí komplexu opatření je realizace *Státního programu podpory cestovního ruchu*, zejména vytvoření jednotného informačního systému cestovního ruchu, podpora tvorby a realizace *turistických produktů*, ale i zabezpečení finanční podpory ze strukturálních fondů EU:

- *strukturální fondy 2004 – 2006 v oblasti cestovního ruchu*

Společný regionální operační program (SROP), Interreg, Leader+, operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) – opatření 4.2 Specifické vzdělávání v oblasti cestovního ruchu.

- *strukturální fondy 2007 – 2013 v oblasti cestovního ruchu*

Integrovaný operační program (IOP), Regionální operační program (ROP).

V rámci IOP bude k podporovaným aktivitám patřit:

- zavedení národního informačního a rezervačního systému,
- zavádění a informační podpora národních a mezinárodních standardů ve službách cestovního ruchu (zahrnující zejména certifikace, manuály, metodiky, systémy, kontrolu),
- podpora marketingu na národní úrovni a tvorby zdrojových databází,

- prezentace a propagace kulturního a přírodního bohatství, kulturního průmyslu a služeb, s využitím pro cestovní ruch na národní úrovni,
- s využitím pro cestovní ruch na národní úrovni,
- podpora prezentace ČR jako destinace cestovního ruchu.

IOP se zaměřuje na podporu aktivit národního a nadregionálního významu a je tak komplementární s aktivitami regionálního a lokálního významu financovaných z Regionálních operačních programů. Oblasti cestovního ruchu, jehož specifické části jsou v IOP obsaženy, jsou komplementární s aktivitami místního a krajského významu, jež budou realizovány v Regionálních operačních programech.

Podpora v oblasti kultury IOP bude mít úzkou vazbu na oblasti intervence Regionálních operačních programů (v rámci IOP podpora zkvalitnění stávajících a vytvoření podmínek pro vznik nových kulturních služeb a zavádění nových modelů financování soudobého umění, v ROP investiční podpora kulturního dědictví na místní a regionální úrovni).

Další klíčové národní dokumenty s vazbou na cestovní ruch jsou uvedeny v příloze č. 1B až 1D. Jedná se o *Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013*, *Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013* a *Strategii regionálního rozvoje ČR 2007 – 2013*.

Bude nutné definovat základní rámec spolupráce mezi ministerstvem a kraji, resp. definovat kompetence a formy spolupráce v oblasti cestovního ruchu na úrovni:

- ústřední (zejména MMR, MPO, MZdr, MV, MD, MŽP),
- regionální (krajské úřady – zejména oddělení cestovního ruchu, které mj. vykonává poradenskou činnost pro orgány obcí v oblasti cestovního ruchu) a
- místní (městské a obecní úřady).

Cílovým řešením pak bude legislativní úprava a vytvoření legislativního rámce pro podporu rozvoje cestovního ruchu z hlediska kompetencí orgánů státní správy a samosprávy.

Významnou úlohu v oblasti zásadních zdrojů statistických dat, a to včetně oblasti cestovního ruchu, má **Český statistický úřad** – ČSÚ. Jeho činnost a pravomoce jsou vymezeny *zákonem o státní statistické službě (příloha č. 2)*.

Kromě státní správy a samosprávy sehrávají významnou úlohu v oblasti rozvoje cestovního ruchu například:

- **Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism** – státní příspěvková organizace, zřízená MMR za účelem propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu, zabezpečuje již více než 10 let komplexně marketingové aktivity v oblasti cestovního ruchu a rovněž koordinuje, poskytuje služby a také metodickou pomoc krajům a jiným organizacím v oblasti propagace a marketingu (*příloha č. 3A*),
- **Centrum pro regionální rozvoj ČR (CRR)** - státní příspěvková organizace, zřízená MMR, která již od roku 1997 aktivně podporuje regionální politiku vlády ČR. Informace a služby, které CRR poskytuje, jsou určeny jak odborníkům, zástupcům státní správy a samosprávy, tak i široké veřejnosti, např. malým a středním podnikům (*příloha č. 3B*),
- **Svaz obchodu a cestovního ruchu** (dále jen SOCR), což je nezávislé, dobrovolné a otevřené profesní sdružení právnických a fyzických osob v obchodě, v cestovním ruchu a v odvětvích a oborech navazujících (*příloha č. 4*)

a další profesní svazy a asociace.

Vzhledem k tomu, že turistické regiony reprezentované společnostmi jejich vznikajících organizací cestovního ruchu se neshodují s hranicemi krajů, je nutné se zabývat i jejich postavením a podporou činnosti (organizace a podpora činnosti organizací cestovního ruchu). Stejně významnou je také otázka podpory činnosti cca 400 *turistických informačních center* (TIC) registrovaných v ČR a *organizace turistických informací* (nedostatečné zavádění nových informačních technologií v cestovním ruchu - např. národní informační a rezervační systém cestovního ruchu včetně regionální úrovně, neprovázanost sítě budovaných turistických informačních center).

2 VÝZNAM STATISTIKY A JEJÍ ČÁSTI TÝKAJÍCÍ SE CESTOVNÍHO RUCHU

2.1 Základní statistické pojmy a úkoly statistiky

Statistika je definována jako souhrn metod shromažďování, seskupování a systematického znázorňování skutečností, které vyplývají z velkého počtu jednotlivých jevů. Nezabývá se tedy jedinečnými jevy. Určitý konkrétní prvek a jeho vlastnosti statistiku nezajímají jako takové, ale pouze jako prostředek ke zkoumání a poznávání zákonitostí v hromadných jevech. Tyto jevy jsou předmětem statistiky. Statistika má veliké možnosti poznávat společnost, život i svět. Statistika může objevit velmi mnoho pravidelností a poukázat mnohdy i na jejich možné příčiny.

Statistikou dnes označujeme:

- **čísla**, která charakterizují hromadné jevy (*statistické údaje*) – nalezneme je v nejrůznějších statistických publikacích, ale zejména ve statistických ročenkách nejrůznějšího druhu a v přílohách statistických časopisů,
- **praktickou činnost**, která spočívá v získávání a analyzování čísel o hromadných jevech, a **instituce**, které tuto činnost profesionálně provozují (*praktická statistika*),
- **vědu** o zákonitostech vývoje hromadných jevů a o metodách analyzování hromadných jevů (*teorie statistiky*) - v tomto smyslu se statistikou zabývají především výzkumné ústavy a katedry statistiky vysokých škol, statistika jako věda je předmětem nejrůznějších statistických učebnic, statistických sborníků či odborných statistických časopisů.

Základní statistické pojmy:

- **statistické jednotky** jsou elementární prvky, na nichž zkoumáme vlastnosti, které se vyskytují u velkého množství jedinců. Těmi mohou být fyzické osob, firmy, události, výrobky apod.,
- **statistické znaky** je řada vlastností, které charakterizují každou statistickou jednotku. Statistické znaky rozdělujeme podle určitých kritérií, např. lze-li varianty znaku rozdělit číselně, jde o znaky *kvantitativní*, můžeme-li je vyjádřit slovně, jde o znaky *kvalitativní*. Může-li kvalitativní statistický znak nabýt pouze dvou variant, hovoříme o znaku *alternativním*. Kvalitativní znak, který připouští více než dvě varianty, nazýváme znakem *množným*. Kvantitativní znaky se dělí na znaky *měřitelné* a znaky *pořadové*. U měřitelných znaků lze jejich hodnoty porovnávat rozdílem nebo poměrem. Pořadové znaky vyjadřují pouze pořadí jednotlivých jednotek, přičemž výsledek srovnání rozdílem nebo podílem nelze rozumně interpretovat. Dále kvantitativní znaky rozdělujeme na *nespojité* a *spojité*. Nespojité statistické znaky nabývají pouze některých číselných hodnot v určitém intervalu. Naproti tomu spojité znaky mohou nabývat libovolných hodnot,
- **statistický soubor** je souhrnem všech statistických jednotek, které jsou předmětem zkoumání. Z hlediska dalšího zpracování je žádoucí, aby byl statistický soubor pokud možno homogenní.

Pracujeme-li se všemi jednotkami, které tvoří daný statistický soubor, hovoříme o *základním souboru*. Provedeme-li šetření pouze na určitém počtu jednotek, které byly ze základního souboru vybrány, hovoříme o *výběrovém souboru*.

Etapy statistických prací:

1. Statistické šetření (zjišťování)

2. Statistické zpracování

3. Statistické vyhodnocování (analýza)

I když za nejdůležitější lze považovat třetí etapu, tj. vlastní vyhodnocování získaného číselného materiálu, je třeba mít neustále na zřeteli, že úspěšné zakončení této třetí etapy je přímo závislé na kvalitně provedené první etapě – šetření. Tak jako nemůže být správný úsudek, jsou-li nesprávné podklady, nemohou být přínosem ani nejobtížnější operace a nejnáročnější statistické metody, jsou-li výchozí údaje hned od počátku nesprávné, nepřesné nebo nedostačující. Někdy jsou údaje potřebné pro statistické zkoumání již k dispozici a je pouze třeba je vybrat nebo z určitého hlediska uspořádat. Je tomu tak v případě, kdy je možné využít publikované údaje ústřední statistiky (např. statistické ročenky), statistiky jednotlivých států, mezinárodních organizací apod. V tomto případě sestavujeme tzv. *druhotnou statistiku*.

Jestliže potřebné údaje neexistují v žádné formě, sestavujeme tzv. *prvotní statistiku*. V tomto případě musíme získat prvotní údaje zjišťováním a provést jejich uspořádání. Je tedy třeba nejdříve sestavit *plán statistického zjišťování*, ve kterém vymežíme statistický soubor, statistické jednotky a statistické znaky, které budeme u jednotek zjišťovat. Dále musíme určit, kdo, kdy a jakým způsobem bude zjišťování provádět. Je tedy třeba zajistit všechny podrobnosti toku informací od šetřené statistické jednotky až po organizaci, která šetření provádí. Důležité je určit *zpravodajskou jednotku*, tj. instituci nebo osobu, která bude zdrojem potřebných informací. Zpravodajská jednotka může a nemusí být totožná s jednotkou statistickou.

Údaje, kterých se týká statistické šetření, mohou být dvojího druhu. Mohou se vztahovat k určitému časovému intervalu, potom musí být stanovena *rozhodná doba zjišťování*, nebo se vztahují k určitému okamžiku, pak je nutné stanovit *rozhodný okamžik šetření*.

Stejně důležité je vymežit období zjišťování, tj. lhůtu, v níž musí být zjišťování provedeno. Nejkratší je tato doba pro zpravodajskou jednotku, pro další stupně – zpravodajské orgány – se postupně prodlužuje.

Pokud jde o rozsah zjišťování, rozlišujeme *vyčerpávající (totální)* a *výběrové (reprezentativní) šetření*. Při vyčerpávajícím šetření se zkoumají, měří, počítají nebo jiným způsobem prošetří všechny jednotky patřící do základního souboru (*makrocensus*). Při výběrovém šetření nezkoumáme celý soubor, ale pouze jeho vybranou část (*mikrocensus*). S pomocí počtu pravděpodobnosti (*uplatnění zákona velkých čísel*) lze pak usuzovat na celkové množství.

Ať již se šetření provádí vyčerpávajícím způsobem nebo výběrově, lze za základní metodu zjišťování považovat *pozorování*. Výsledky pozorování se číselně zachycují do předem připravených formulářů nebo se zaznamenávají v elektronické podobě. Údaje může zaznamenávat *tazatel* přímo na místě u tzv. zpravodajské jednotky, v tom případě jde o *expediční metodu*. Častěji se však formuláře zpravodajským jednotkám zasílají s tím, že musí být vyplněny a vráceny zpracovateli, pak jde o *korespondenční metodu*.

Zcela převažujícím druhem statistického šetření je *výkaznictví*. Zpravodajská jednotka předkládá příslušné výkazy ČSÚ, konkrétnímu ministerstvu aj.

Podle nositelů statistiky se rozlišuje:

- **mezinárodní statistika** - nositeli jsou mj. Statistický úřad Organizace spojených národů (OSN), Statistický úřad Evropského společenství (Eurostat), statistické oddělení Mezinárodního měnového fondu, FAO (Organizace OSN pro výživu a zemědělství), UNESCO (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu), Světové zdravotnické organizace (WHO), Světové banky, OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj). Český statistický úřad je v oblasti mezinárodní spolupráce uznávaným partnerem plně zapojeným do mezinárodních struktur, přičemž aktivně přispívá k rozvoji státní statistiky a k její harmonizaci v mezinárodním měřítku.
- **ústřední statistika** – prováděná orgány státní správy a zvláštními státními úřady.
- **soukromá statistika** – prováděná např. firmami, svazy, výzkumnými ústavy, odbory, průmyslovými a obchodními komorami, mj. za účelem získání podkladů pro určité důležité rozhodnutí,

Nejrůznější statistiky vytvářejí jak mnohé státní orgány, tak i soukromé instituce. Rozdíl mezi nimi je především v tom, že některé mají podle určité legislativy možnost vyžadovat poskytování údajů jako tzv. *plnění zpravodajské povinnosti*, zatímco jiné mohou informace sbírat jen na bázi dobrovolnosti, to je ochoty ze strany tázaného, či je od tázaného odkoupit. Stanovit zpravodajskou povinnost ze zákona mohou zpravidla jen orgány státní správy.

Státní statistickou službu v České republice provádí Český statistický úřad. Zabezpečuje získávání údajů pro statistické účely a poskytuje informace státním orgánům, orgánům územní samosprávy, veřejnosti a do zahraničí. ČSÚ koordinuje státní statistickou službu, kterou vykonávají ministerstva a jiné ústřední správní úřady. Orgánům provádějícím statistická zjišťování u fyzických osob poskytují obce v dohodnutém rozsahu a za náhradu vzniklých nákladů potřebnou pomoc (jedná se například o Sčítání lidu, domů a bytů, které se provádí s desetiletou periodicitou).

Státní statistická služba stanovuje zpravodajskou povinnost na základě [§10](#), [§11](#) a [§15](#) zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě (*příloha č. 2*). Podle tohoto zákona lze stanovit zpravodajskou povinnost ekonomickým subjektům, nikoliv však obyvatelstvu, kde tak může učinit jen zvláštní zákon. Pro stanovení zpravodajské povinnosti dle tohoto zákona musí vydat Český statistický úřad před začátkem každého kalendářního roku ve Sbírce zákonů ČR dokument "Program statistických zjišťování na rok ...", (*příloha č. 5*) ve kterém musí uvést seznam všech statistických zjišťování prováděných ČSÚ a resortními pracovišti státní statistické služby s charakteristikou každého zjišťování, která uvádí zejména účel zjišťování a jeho obsah, okruh zpravodajských jednotek a lhůty k poskytnutí údajů. Nahlédnutím do tohoto "Programu" si lze ověřit, zda skutečně v daném roce požadované zjišťování existuje. Konkrétní zpravodajská povinnost pro určitý ekonomický subjekt vznikne tehdy, když je - zpravidla písemně - vyzván k vyplnění příslušných výkazů či dotazníků statistických zjišťování. Dle zákona musí zpravodajská jednotka poskytnout požadované údaje na vlastní náklady a naopak pracoviště státní statistické správy má ze zákona povinnost ochraňovat individuální údaje respondentů před zneužitím. Nedodržování zpravodajské povinnosti i porušení ochrany individuálních dat je z uvedeného zákona možné postihnout poměrně přísnými finančními postihy.

[Program statistických zjišťování na rok 2006](#) byl zveřejněn v přílohách č. 1 a 2 k vyhlášce č. 421/2005 Sb., částka 145 ze dne 20. října 2005 (*příloha č. 5A*).

[Program statistických zjišťování na rok 2007](#) byl zveřejněn v příloze částky 156 k vyhlášce č. 476/2006 Sb., rozeslané dne 2. listopadu 2006 (*příloha č. 5B*).

Programy jsou rozděleny na statistická zjišťování prováděná ČSÚ a statistická zjišťování prováděná ostatními pracovišti státní statistické služby. Statistická zjišťování prováděná ČSÚ jsou dále uspořádána do skupin podle periodicity zjišťování (měsíční, čtvrtletní, pololetní, roční a ostatní), resortní zjišťování podle ministerstev, která zjišťování provádějí.

Specifickou formou šetření je *anketní šetření*, používané zvláště při průzkumu trhu a sociologických výzkumech. Při tomto způsobu šetření obdrží dotazovaný anketní formulář, ve kterém je obsažena řada otázek, týkajících se šetřeného tématu. Anketní šetření je prováděno u předem neidentifikované skupiny osob.

Vyjadřovací prostředky statistiky:

Základní formou sdělení výsledků šetření je slovní popis ve formě souvislého textu. Tato forma je však použitelná jedině tehdy, sdělujeme-li výsledky získané zpracováním malých souborů. V opačném případě se stává zdoluhavou, těžkopádnou a nepřehlednou. Z uvedených důvodů se převážně jako hlavní vyjadřovací prostředky statistiky a důležitý nástroj při analýze statistických údajů používají:

- **statistické tabulky** – pro zabezpečení stručnosti a srozumitelnosti je nutné při jejím sestavování zachovávat určitá pravidla. Každá tabulka musí obsahovat *nadpis* (podává stručnou a výstižnou informaci o obsahu tabulky, tj. předmět zkoumání, dobu a území, jichž se údaje týkají), *hlavičku* (popisuje obsah sloupců a je umístěna nahoře), *legendu* (popisuje obsah řádků a umísťuje se vlevo), *řádek*, *sloupec*, *políčko*, *tabulkové pole*, *poznámky a pramen*. Důležité je v legendě či hlavičce správně používat slova „v tom“ (úplný výčet položek z celkového údaje) a „z toho“ (neúplný výčet položek z celkového údaje).
- **statistické grafy** – poskytují rychlejší a přehlednější představu o důležitých skutečnostech, tendencích a charakteristických rysech analyzovaných jevů. Grafické znázornění odhaluje v řadě údajů některé skutečnosti na první pohled, např. ukáže, zda řada ukazatelů uspořádaná v čase má rostoucí nebo klesající trend, jaké jsou maximální, minimální nebo nejčastější hodnoty, zda vývoj probíhá rovnoměrně nebo je ovlivněna sezónním kolísáním apod. Každý graf by měl obsahovat název a vysvětlivky. Z hlediska konstrukce rozeznáváme grafy zejména *spojnicové*, *bodové*, *sloupkové*, *výsečové*, *plošné*, *kartogramy a kartodiagramy*. Příklady typů grafů jsou uvedeny v příloze č. 10.

Druhy statistických ukazatelů:

Ke srovnání používáme ukazatele. Většina jevů jsou hromadné povahy. Jsou tedy číselně charakterizovatelné a k jejich srovnávání používáme *statistické ukazatele*. Ty členíme na

- **extenzitní ukazatele** – věcně charakterizují nějakou extenzitu, tj. nějaký objem, množství, plochu, rozsah apod. Extenzitní ukazatel má zpravidla formu absolutního statistického ukazatele. Jsou věcně, prostorově a časově vymezené,
- **intenzitní ukazatele** – věcně charakterizují nějakou hladinu, úroveň, hustotu apod., tedy nějakou intenzitu. Intenzitní ukazatel je poměrem dvou věcně různých extenzitních ukazatelů v určitém čase a prostoru,
- **strukturní ukazatele** - charakterizují strukturu určitého jevu měřeného určitým ukazatelem, který je v běžných případech součtem dílčích ukazatelů lišících se od celkového ukazatele hlubším věcným či prostorovým nebo časovým vymezením nebo kombinacemi těchto hlubších vymezení. Ukazatel struktury je podílem jednoho

dílčího ukazatele k celkovému ukazateli. Udává, jak se dílčí ukazatel podílí na celkovém ukazateli. Zpravidla se udává v %.

Statistika věnuje značnou pozornost srovnávání a analýze hromadných jevů, které provádí srovnáním a rozbořením hodnot různých statistických ukazatelů. Porovnání velikosti hodnoty určitého ukazatele v určité věcně, časově či prostorově specifikované situaci s hodnotou stejně obsahově vymezeného ukazatele v jiné srovnatelné situaci lze považovat za základní metodu, jak zjistit a zhodnotit, zda hodnota daného ukazatele je pozitivní nebo negativní a v jaké míře.

Hodnoty určitého ukazatele lze srovnávat dvojím způsobem:

- **absolutním srovnáním** – to se provede rozdílem hodnot ukazatele,
- **relativním srovnáním** – to se provede buď pomocí indexu (podílu) nebo pomocí relativního rozdílu.

Index je bezrozměrné poměrné číslo, které charakterizuje či analyzuje relativní srovnání dvou hodnot určitého statistického ukazatele. Každý relativní rozdíl je index zmenšený o hodnotu jedna.

Rozdíly a indexy se člení z hlediska druhu srovnání hodnot statistického ukazatele na časové, prostorové a věcné, přičemž časové jsou využívány k analýze nejčastěji.

Intenzitní ukazatele je třeba odlišit od *indexů*. Zatímco index je poměrem dvou hodnot stejného ukazatele, intenzitní ukazatel je poměrem dvou různých ukazatelů.

Indexy a absolutní rozdíly se používají k charakterizování změn, ke kterým došlo u daných veličin zpravidla v čase. Období, které slouží za základ srovnání, označujeme jako *základní období*, zatímco období, jehož veličinu porovnáváme k veličině základního období, nazýváme *běžným obdobím*.

Indexy srovnávají dvě extenzitní či intenzitní veličiny ve dvou obdobích tak, že při tom srovnávání se neprovádí žádné shrnování srovnávaných veličin. Kromě indexů, které srovnávají veličiny relativně, počítáme i absolutní rozdíly. Absolutní rozdíl získáme jako rozdíl veličiny čitatele a jmenovatele příslušného indexu. Zkoumáme-li vývoj určité veličiny za delší časové období (*tzv. časové řady*), můžeme tento vývoj charakterizovat výpočtem řady za sebou jdoucích individuálních indexů. Podle toho, k jakému období se porovnání pomocí těchto indexů provádí, rozlišujeme indexy se stálým základem (*bazické*) a s pohyblivým základem (*řetězové*). Mezi řetězovými a bazickými indexy existují vztahy, které umožňují *bez znalosti původních hodnot* přepočítávat indexy řetězové na bazické a naopak:

- *bazický index je součinem příslušných řetězových indexů*

$$k_{n/0} = k_0 * k_1 * \dots * k_n$$

- *řetězový index je podílem příslušných bazických indexů*

$$k_0 = \frac{k_{n/0}}{k_{n-1/0}}$$

V rámci analýzy časové řady lze vypočítat také *průměrné tempo růstu* za období vymezené časovou řadou. Platí, že průměrný koeficient růstu je geometrickým průměrem jednotlivých koeficientů růstu.

$$k = \sqrt[n]{k_0 * k_1 * \dots * k_n}$$

V rámci závěrečného semináře budou teoretické znalosti získané v úvodním semináři k této kapitole prezentovány prostřednictvím praktického cvičení.

2.2 Základní pojmy týkající se cestovního ruchu

Cestovní ruch je významnou oblastí hospodářství, součástí sféry služeb, která se zabývá cestováním a službami s ním souvisejícími (ubytování, stravování, doprava apod.)

Národní trhy zahrnují tři základní typy cestovního ruchu:

1. Trh směřující dovnitř - **aktivní cestovní ruch** (*příjezdový, incoming*), tj. osoby s dlouhodobým pobytem v jiné zemi (tzv. *nerezidenti*) cestující v dané zemi, konkrétně to znamená příjezd a pobyt nerezidentů na území České republiky. Tento cestovní ruch je z pohledu České republiky přínosem platebních prostředků, a přispívá tedy k aktivní straně platební bilance.
2. Trh směřující ven - **pasivní cestovní ruch** (*výjezdový, outcoming*), tj. osoby s dlouhodobým pobytem v dané zemi (tzv. *rezidenti*) cestující v jiné zemi, konkrétně to znamená vycestování rezidentů a jejich pobyt v zahraničí. Ten je spojen s vývozem devizových prostředků, čímž působí na platební bilanci státu pasivně. Spotřeba tohoto druhu cestovního ruchu je chápána jako spotřeba rezidentů mimo území ČR. Nezahrnuje produkty zakoupené na cestu nebo po cestě ve vlastní zemi (ty patří do spotřeby domácího cestovního ruchu).
3. Trh domácí – **domácí cestovní ruch**, tj. rezidenti cestující výhradně na území České republiky. Spotřeba domácího cestovního ruchu zahrnuje spotřebu rezidentů na tuzemských cestách, ale také část spotřeby spojené s cestami do zahraničí, pokud byla tato spotřeba realizována v ČR (např. marže cestovních kanceláří či agentur zajišťujících zahraniční zájezd).

Další pojmy z oblasti cestovního ruchu:

V oblasti cestovního ruchu se setkáváme také s pojmy

- *zahraniční cestovní ruch* (zahrnuje příjezdový a výjezdový, resp, aktivní a pasivní cestovní ruch),
- *národní cestovní ruch* (zahrnuje domácí a výjezdový cestovní ruch rezidentů na ekonomickém území a mimo ekonomické území České republiky),
- *vnitřní cestovní ruch* (zahrnuje domácí a příjezdový cestovní ruch rezidentů i nerezidentů na ekonomickém území České republiky),
- *sezónní cestovní ruch* (zahrnuje cestovní ruch rezidentů i nerezidentů na ekonomickém území ČR ve vymezené roční sezóně, např. letní, zimní),
- hromadný cestovní ruch (prostřednictvím cestovních kanceláří),
- individuální cestovní ruch.

K tematickým oblastem cestovního ruchu lze zařadit:

- *kulturní cestovní ruch* (kulturní dědictví, historická města, kulturně-historické památky vč. technických a církevních, zajímavosti – muzea – veletrhy, výstavy – koncerty – divadla),

- *dovolená v přírodě* (kempink, dovolená u vody, letní a zimní pobyty na horách, venkovská turistika a agroturistika, regionální a speciální turistické produkty). Agroturistika představuje turistické a rekreační pobyty na venkově na rodinných farmách, cílem je poznávání alternativních způsobů života, tradiční výroby potravin, kontakt s přírodou, jízda na kole, na koni, apod.
- *sportovní a aktivní dovolená* (všechny druhy nejrozšířenějších sportů, turistika, cykloturistika, zimní sporty, vodní sporty, lov, golf),
- *lázeňský cestovní ruch* (zdravotní pobyty v lázních, wellness, zdravotní cestovní ruch),
- *kongresový a incentivní cestovní ruch* (kongresový cestovní ruch, incentivní cestovní ruch, návštěvy měst, obchodní cestovní ruch). Incentivní cestovní ruch představuje zájezdy pro zaměstnance firmy za odměnu, v poslední době se intenzivně rozvíjí v souvislosti s posilováním vztahu zaměstnanců k vlastní firmě.

Centrum pro regionální rozvoj člení oblasti a formy cestovního ruchu takto:

Oblasti cestovního ruchu	Formy cestovního ruchu
1. Lázeňství a péče o zdraví	➤ léčebné pobyty
	➤ ozdravné pobyty
2. Aktivní/sportovní cestovní ruch	➤ paragliding
	➤ sportovní létání
	➤ sjezdové lyžování
	➤ běžecké lyžování
	➤ cykloturistika
	➤ pěší turistika
	➤ hipoturistika a jezdeckví
	➤ vodní sporty
	➤ sportovní a rekreační rybaření
3. Poznávací cestovní ruch	➤ poznávání historických atraktivit
	➤ poznávání architektonických atraktivit
	➤ poznávání sakrálních atraktivit (náboženský cestovní ruch)
	➤ poutní turistika
	➤ poznávání přírodních atraktivit
	➤ poznávání kulturních atraktivit
	➤ poznávání průmyslových atraktivit (industriální cestovní ruch)
	➤ venkovská turistika a agroturistika
4. Rekreační cestovní ruch	➤ rekreace u vodních ploch
	➤ rekreace v horských a podhorských oblastech
	➤ příměstská rekreace
5. Profesní cestovní ruch	➤ kongresy a konference
	➤ incentivní cestovní ruch
	➤ výcvikové a vzdělávací programy
	➤ obchodně-podnikatelský cestovní ruch
	➤ veletržní a výstavní cestovní ruch
6. Městský cestovní ruch	➤ nákupní cestovní ruch
	➤ zábavní cestovní ruch

2.3 Statistika cestovního ruchu

Pro efektivní rozvoj cestovního ruchu jsou důležité kvalitní statistické informace. **Statistika cestovního ruchu** je *oborovou statistikou*, jejíž páteří jsou údaje o kapacitě a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení sloužících cestovnímu ruchu (zařízení, která pravidelně či nepravidelně poskytují přechodné ubytování účastníkům cestovního ruchu) a o účastnících zahraničního cestovního ruchu vč. dat z hraniční statistiky. Vedle toho jsou významné i výsledky šetření v domácnostech o domácím a výjezdovém cestovním ruchu.

Podstatnou informací jsou i ekonomické údaje, zejména o podílu cestovního ruchu na tvorbě *hrubého domácího produktu* (HDP). Přesahy oblasti cestovního ruchu do jiných odvětví vyvolávají nutnost používat častěji metodu dopočtů některých ukazatelů, eventuálně i expertní odhady. Pro tyto účely jsou realizována nová pravidelně se opakující či jednorázová mimořádná statistická šetření. V tomto směru je od roku 1999 rozpracován projekt národního satelitního účtu cestovního ruchu.

Vypovídací schopnost statistiky cestovního ruchu se zejména od roku 2006 výrazně zlepšila a lze ji hodnotit ve srovnání se zahraničím jako velmi dobrou, nicméně zejména pro tuzemské uživatele chybějí podrobnější informace na regionální úrovni.

Aktivity směřující ke zlepšení jsou proto zaměřeny mj. na aktualizaci standardů informačních systémů v oblasti cestovního ruchu. Jedná se zejména o zajištění využitelnosti informací v různých informačních systémech, bezproblémovou přenositelnost informací mezi různými subjekty, vytvoření základních podmínek po zajištění aktuálnosti informací, např. ve spolupráci s profesními sdruženími.

Určitá snaha ke zlepšení stavu v této oblasti byla vyvinuta Českým statistickým úřadem, který připravil ve spolupráci s dalšími pracovišti státní statistické služby „informační křižovatku“ (bránu – portál) pro ty, kteří hledají statistické údaje. ČSÚ si totiž uvědomuje, že takové „hledání“ není vždy nejjednodušší. Proto vytvořil pilotní verzi tzv. *Národního statistického portálu* (příloha č. 6). Zdrojem statistických údajů státní statistické služby nejsou pouze publikace, CD a internetové stránky vytvářené ČSÚ, ale lze je najít i na dalších místech veřejné správy ČR. Uživatelé jsou pak nuceni hledat potřebné informace na různých místech. ČSÚ oslovil pracoviště státní statistické služby s návrhem na vytvoření jedné společné stránky, na níž by se soustředily užitečné odkazy. Na internetu je vše proměnlivé a odkazy se mohou měnit každým dnem. Proto není možné, aby správnost odkazů kontroloval Český statistický úřad – ten „pouze“ vytvořil aplikaci, jejímž prostřednictvím se o aktuálnost svých informací starají jednotlivá pracoviště sama. Správnost a relevantnost odkazů je tedy zcela v jejich kompetenci. Aplikace byla vytvořena s využitím průběžných výsledků projektu Akademie věd ČR - Rady programu Informační společnost „Výzkum procesů získávání, přenosu, uchování a využívání elektronických zdrojů, jednotný systém elektronické dokumentace zdrojů veřejné správy“ (ID Projektu: 1ET209920409). Informace jsou tříděny podle dvou hledisek: podle tématického okruhu (Ekonomika, Lidé a společnost atd.) a podle zdroje, který informaci poskytl (například Ústav pro informace ve vzdělávání, Ministerstvo práce a sociálních věcí atp.).

Další údaje o informačních systémech jsou uvedeny v kapitole 6.

3 UKAZATELE STATISTIKY CESTOVNÍHO RUCHU

3.1 Základní ukazatele cestovního ruchu (popis, členění, termíny publikování výsledků)

Pro oblast statistiky cestovního ruchu je v rámci Evropské unie platná Směrnice 95/57/EC (*Council Directive*) o sběru statistických informací v oblasti cestovního ruchu (*příloha č. 7*). Na základě této Směrnice jsou členské státy Unie povinné poskytovat údaje o kapacitách a návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních a domácím a výjezdovém cestovním ruchu v určité periodicitě za účelem aktualizace údajů. Ukazatele odpovídají mezinárodní metodice a jsou mezinárodně srovnatelné.

Do statistiky cestovního ruchu jsou tedy zahrnuty údaje:

- o kapacitě a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) sloužících cestovnímu ruchu,
- z výběrového šetření v domácnostech o cestovních zvyklostech rezidentů, tzv. domácí a výjezdový cestovní ruch,
- z hraniční statistiky.

Tato Směrnice byla plně implementována do národní legislativy s účinností od roku 2003.

3.1.1 Návštěvnost a kapacita v hromadných ubytovacích zařízeních

Údaje o ubytovacích zařízeních jsou získávány ze *Seznamu hromadných ubytovacích zařízení* a ze šetření o kapacitách a návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení. Český statistický úřad shromažďuje tyto informace z dotazníků s měsíční, čtvrtletní a roční periodicitou (*příloha č. 8A, 8B a 8C*), jež jsou zahrnuty v programech statistických zjišťování na příslušný rok (*příloha č. 5A a 5B*). Děje se tak klasickou formou sběru statistických výkazů i elektronickou formou. Zpravodajskými jednotkami jsou ekonomické subjekty provozující hromadná ubytovací zařízení sloužící cestovnímu ruchu zařazená do *Seznamu hromadných ubytovacích zařízení*. Značky statistických dotazníků, jež se týkají cestovního ruchu, jsou označeny písmeny CR a číslice za pomlčkou označují periodicitu statistického zjišťování:

1. Měsíční dotazník o hostech v hromadných ubytovacích zařízeních CR 1-12 (příloha č. 8A)

Charakteristika zjišťovaných ukazatelů - územní identifikace, aktivita zařízení, počet příjezdů a přenocování hostů podle země stálého bydliště hosta, počet pokojů a lůžek, průměrný počet pokojů a lůžek k dispozici, počet provozních dnů, realizovaných pokojodnů, průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, počet kongresových akcí a jejich účastníků.

Forma statistického zjišťování - dotazník, elektronický sběr dat.

Použitá metoda - výběrové zjišťování.

Lhůta k doručení údajů zpravodajskou jednotkou - do 6. kalendářního dne po skončení sledovaného období.

2. Čtvrtletní dotazník o hostech v hromadných ubytovacích zařízeních CR 2-04 (příloha č. 8B)

Charakteristika zjišťovaných ukazatelů - územní identifikace, aktivita zařízení, počet příjezdů a přenocování hostů v členění podle země stálého bydliště hosta, počet pokojů a lůžek, průměrný počet pokojů a lůžek k dispozici, počet provozních dnů, realizovaných pokojodnů, průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, počet kongresových akcí a jejich účastníků.

Forma statistického zjišťování - dotazník, elektronický sběr dat.

Použitá metoda - vyčerpávající zjišťování.

Lhůta k doručení údajů zpravodajskou jednotkou - do 6. kalendářního dne po skončení sledovaného období.

3. Dotazník o kapacitě hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu CR 9-01 (příloha č. 8C) – od roku 2008 bude zrušen

Charakteristika zjišťovaných ukazatelů - rok zahájení činnosti, kapacita ubytovacího zařízení měřená počtem pokojů, lůžek a míst pro stany a karavany, kategorie ubytovacího zařízení, provoz z hlediska sezóny, průměrná cena za ubytování, struktura poskytovaných služeb, kapacita pro pořádání kongresů.

Forma statistického zjišťování - dotazník, elektronický sběr dat.

Použitá metoda - vyčerpávající zjišťování.

Lhůta k doručení údajů zpravodajskou jednotkou - do 10 dnů po obdržení dotazníku

Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních

Údaje o návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních vycházejí z pravidelného šetření organizovaného ČSÚ. Do roku 2002 (včetně) byla hromadná ubytovací zařízení do šetření zahrnována na základě náhodného 30-ti % výběru z *Registru ubytovacích zařízení*. Byla stanovena měsíční *výkaznická povinnost* pro *respondenty* a výsledky byly zveřejňovány čtvrtletně. Od roku 2003 jsou do *šetření* zahrnuta všechna hromadná ubytovací zařízení plošně. Šetření je rozděleno na měsíční šetření, do kterého jsou zahrnuty vybrané jednotky, a čtvrtletní šetření obsahující zbylá hromadná ubytovací zařízení. Údaje o návštěvnosti jsou souhrnem zpracovaných dat za předložené *dotazníky* a za statisticky dopočtená data ubytovacích zařízení, od kterých nebyl vyplněný dotazník získán.

Ukazatele návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních

Hromadné ubytovací zařízení – zařízení s minimálně pěti pokoji nebo deseti lůžky, sloužící pro účely cestovního ruchu, tj. poskytující přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech apod.

Počet hostů – host v ubytovacím zařízení je každá osoba (nezahrnuje se personál a majitelé ubytovacího zařízení, kteří v ubytovacím zařízení bydlí), která použila služeb zařízení k přechodnému ubytování včetně dětí. Host může použít služeb ubytovacího zařízení z důvodu dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech. V rekreačních zařízeních a školících střediscích podniku (odborových svazů) se *hostem* rozumí každá osoba, která použila zařízení k přechodnému ubytování z výše vyjmenovaných důvodů, ať se jedná o vlastní zaměstnance podniku (např. členy odborových svazů), jejich rodinné příslušníky nebo osoby k podnikům cizí. V léčebných lázních se *hostem* rozumí každá osoba, která podstoupí lázeňskou léčbu bez ohledu na způsob hrazení léčby, komplexnost léčby apod. Mezi hosty se nezapočítávají osoby, které využívají služeb ubytovacího zařízení k přechodnému ubytování za účelem zaměstnání, či řádného studia (pokud doba jeho trvání překročí 1 rok).

Počet přenocování – celkový počet přenocování (strávených nocí) hostů ubytovaných v ubytovacích zařízeních ve sledovaném období.

Členění ukazatelů

- **podle kategorie ubytovacích zařízení** – dále se člení na: hotely*****, hotely****, ostatní hotely (v tom: hotely***, hotely**, hotely*, hotely garni), penziony, kempy, chatové osady a turistické ubytovny, ostatní hromadná ubytovací zařízení jinde nespécifikovaná
- **podle rezidentů a nerezidentů**
- **podle krajů**

Kapacity hromadných ubytovacích zařízení

Informace o kapacitách se získávají z ročního statistického šetření v hromadných ubytovacích zařízeních sloužících pro účely cestovního ruchu. Zjišťování je založeno na využívání *Registru ubytovacích zařízení*, výsledky se zpětně používají pro jeho aktualizaci. Do šetření jsou zahrnuta všechna hromadná ubytovací zařízení plošně a vykazují stav k 31. prosinci nebo k poslednímu dni, kdy zařízení nabízelo ubytování v průběhu daného roku. Do roku 2002 (včetně) vykazovaly jednotky stav k 31. červenci daného roku. Publikovaná data jsou souhrnem zpracovaných údajů za předložené dotazníky a také údajů za ta hromadná ubytovací zařízení, od kterých nebyl získán vyplněný *dotazník*. V tomto případě byly použity

informace o kapacitě z *Registru ubytovacích zařízení*, který je průběžně aktualizován z výsledků šetření a z dostupných informačních zdrojů.

Ukazatele kapacity hromadných ubytovacích zařízení

Počet zařízení – počet hromadných ubytovacích zařízení (definice viz výše).

Počet pokojů – celkový počet pokojů sloužících pro cestovní ruch. Nezapočítávají se pokoje pro ubytování personálu, majitelů zařízení a pokoje dlouhodobě sloužící pro ubytování zaměstnanců jiných podniků (déle než 1 rok). Apartmá i chatka, které slouží k ubytování jedné rodiny, se počítají jako jeden pokoj.

Počet lůžek – celkový počet lůžek vyčleněných výhradně pro hosty. Zahrnují se jen lůžka sloužící pro cestovní ruch a nezahrnují se příležitostná lůžka.

Počet míst pro stany a karavany – počet stanovišť pro umístění stanů, obytných přívěsů a karavanů. Minimální průměrná čistá plocha pro stan a osobní automobil je 30 m², pro obytný přívěs a osobní automobil nebo obytné motorové vozidlo je 60 m².

Průměrná cena – se uvádí bez ceny snídaně (pokud je cena snídaně zahrnuta v ceně pokoje) a bez daně z přidané hodnoty (DPH) za 1 osobu a den. Lze ji vypočítat vydělením čisté roční tržby za ubytování počtem přenocování hostů za daný rok. Do roku 2001 (včetně) se průměrná cena za ubytování uváděla včetně ceny snídaně (pokud byla zahrnuta v ceně pokoje) a včetně daně z přidané hodnoty.

Členění ukazatelů

- **podle kategorie ubytovacích zařízení** – dále se člení na: hotely*****, hotely****, ostatní hotely (v tom: hotely***, hotely**, hotely*, hotely garni), penziony, kempy, chatové osady a turistické ubytovny, ostatní hromadná ubytovací zařízení jinde nespecifikovaná
- **podle krajů**
- **podle turistických regionů**

3.1.2 Domácí a výjezdový cestovní ruch

Česká statistika cestovního ruchu přešla od roku 2003 z ročního na čtvrtletní zjišťování o výjezdovém a domácím cestovním ruchu České republiky. Jeho zdrojem je *výběrové šetření* cestovního ruchu. *Údaje* o výjezdovém a domácím cestovním ruchu se zjišťují u jednoho vybraného člena domácnosti staršího 15-ti let, který obvykle bydlí v šetřeném bytě. Ten je dotazován na cesty, jež uskutečnil ve sledovaném měsíci za účelem trávení volného času, rekreace nebo služební cesty mimo své obvyklé prostředí (tj. mimo své trvalé a přechodné bydliště, pracoviště, školu apod.). Údaje zjištěné ve výběrovém šetření jsou přepočteny na celou populaci starší 15 let. Jedná se o dvoustupňový náhodný výběr. Jednotkou výběru prvního stupně je sčítací obvod a na druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr bytů ve sčítacích obvodech. *Výběrové šetření* cestovního ruchu probíhá na území ČR s měsíční periodicitou a výsledky se publikují čtvrtletně.

Ukazatele domácího a výjezdového cestovního ruchu

Delší cesta – je cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 4x za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí.

Kratší cesta – je cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 1x a nejvíce 3x nepřetržitě za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí (včetně víkendových pobytů).

Služební cesta – je cesta služebního/pracovního charakteru mimo obvyklé prostředí s nejméně jedním přenocováním, jejíž délka nesmí překročit 12 měsíců. Jedná se o kongresy a konference, veletrhy a výstavy, obchodní jednání a firemní mise, cesty za účelem uzavření obchodní a jiné smlouvy, montáž a opravy technických zařízení, obchod (nákup a prodej), profesní cesty (kulturních a náboženských činitelů apod.), školení za účelem zvyšování odbornosti a kvalifikace, služební doprovod jiných osob apod.

Počet cest – celkový počet cest uskutečněných mimo obvyklé prostředí.

Průměrný počet přenocování – průměrný počet přenocování připadající na jednu cestu.

Průměrné výdaje na 1 cestu – průměrné výdaje v Kč připadající na jednu cestu.

Průměrné výdaje na 1 den – průměrné výdaje v Kč připadající na jeden den cesty.

Členění ukazatelů

- v ČR a v zahraničí

3.1.3 Hraniční statistika

Měsíční **údaje** o příjezdech *nerezidentů* (zahraničních osob) do České republiky a výjezdech *rezidentů* (osob žijících na území ČR déle než 1 rok) do zahraničí podle jednotlivých *hraničních přechodů*, tzv. *hraniční statistika*, jsou získávány od Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie. Počet osob, které překročily státní hranice, je zjišťován pracovníky cizinecké a pohraniční policie *kvalifikovaným odhadem* (zejména na silničních a železničních hraničních přechodech). Přesný počet je zjišťován pouze za zahraniční osoby ze států s *vízovou povinností*.

Ukazatele hraniční statistiky

Příjezdy nerezidentů – zahrnují všechny zahraniční osoby, které překročily státní hranici do České republiky bez ohledu na účel návštěvy (nejedná se tedy pouze o cestovní ruch).

Na hraničních přechodech jsou zahraniční osoby zařazovány do tří skupin. Občané Německa, Rakouska, Polska a Slovenska jsou evidováni jako občané sousedního státu v těch případech, když při příjezdu do ČR překročí úsek naší státní hranice s jejich zemí. Na ostatních úsecích státní hranice jsou občané sousedních států společně s ostatními zahraničními osobami zahrnováni do druhé skupiny, tj. mezi osoby z ostatních států bez vízové povinnosti. Třetí skupinu představují osoby ze států s vízovou povinností.

Na letištích se zahraniční osoby dělí pouze na návštěvníky „ze států s vízovou povinností“ a „z ostatních států bez vízové povinnosti“

Výjezdy rezidentů – zahrnují všechny rezidenty (občané ČR) překračující hraniční přechody z České republiky do zahraničí bez ohledu na účel cesty (nejedná se tedy pouze o cestovní ruch).

Členění ukazatelů

- **podle druhu dopravy** – silniční, železniční, letecká
- **podle úseku státní hranice** – s Německem, s Rakouskem, s Polskem, se Slovenskem, letiště.

Český statistický úřad však údaje z výše uvedené hraniční statistiky již nevyužívá, neboť od dubna 2005 organizuje MMR prostřednictvím firmy STEM/MARK průběžné dotazníkové šetření na hranicích u nerezidentů (*příloha č. 8D*), jehož výsledky mají podstatně vyšší vypovídací hodnotu.

Ukazatele výběrového šetření příjezdového cestovního ruchu

Členění nerezidentů na turisty, jednodenní a tranzitující návštěvníky, dle důvodu návštěvy ČR, dle četnosti návštěvy ČR, dle navštíveného regionu, dle způsobu organizace návštěvy a způsobu dopravy do ČR.

Členění výdajů nerezidentů jednak před cestou, jednak v ČR.

Počet přenocování, a to dle kategorií ubytovacích zařízení

Přehled termínů publikování výsledků základních ukazatelů cestovního ruchu

Čtvrtletní periodičita (do 3 měsíců po skončení referenčního období)

- Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních (Rychlé informace, publikace, časové řady)
- Domáci a výjezdový cestovní ruch (publikace, časové řady)

Roční periodičita (do 6 měsíců po skončení referenčního období)

- Kapacity hromadných ubytovacích zařízení (publikace, časové řady)

Výsledky výběrového šetření příjezdového cestovního ruchu prezentuje MMR čtvrtletně na tiskových konferencích a na internetu. ČSÚ údaje využívá jako podklad k tvorbě satelitního účtu (viz kapitola 4).

Revize dat základních ukazatelů cestovního ruchu

Pravidelná *revize dat* probíhá u údajů o *návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních* z důvodu dodatečně získaných dotazníků došlých po řádném termínu. Předběžné údaje mohou být v dalším období v průběhu zpracování daného roku revidovány. Definitivní údaje jsou k dispozici až po zpracování výsledků za celý rok (všech měsíců sledovaného roku) zpravidla v červnu následujícího roku. Jiné oblasti statistiky cestovního ruchu (*kapacity hromadných ubytovacích zařízení, hraniční statistika a domácí a výjezdový cestovní ruch*) se běžně zpětně nerevidují.

ČSÚ výsledky z oblasti základních ukazatelů cestovního ruchu publikuje

- a) v Rychlých informacích ([Cestovní ruch](#) – ve čtvrtletní periodicitě, a to 34. pracovní den po skončení referenčního období),
- b) v jednotlivých [publikacích](#) s čtvrtletní periodicitou (návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních a domácí a výjezdový cestovní ruch) a s roční periodicitou (kapacity hromadných ubytovacích zařízení),
- c) v dalších periodikách vydávaných ČSÚ (např. Bulletin ČSÚ, Ročenka – příloha č. 12A, atp.).

3.2 Související ukazatele cestovního ruchu

Dosud se ve většině zemí (a také v České republice) popis cestovního ruchu soustřeďuje na počty příjezdů návštěvníků a jejich charakteristiky (státní příslušnost, počet přenocování, na podmínky, za jakých cestovali a pobývali v destinaci, na účel návštěvy atd.).

Bylo však již uvedeno, že v odvětví cestovního ruchu se při zabezpečení služeb pro účastníky prolínají *činnosti několika různých odvětví a oborů národního hospodářství* a je jen otázkou názoru, dohody, potřeb, vypracované metodiky, které další statistické ukazatele, kromě základních uvedených v kapitole 3.1, budou zahrnuty mezi související ukazatele cestovního ruchu.

Kromě ČSÚ a MMR zjišťují údaje související s cestovním ruchem i jiné instituce:

- ukazatele *dopravy* (OKEČ 60 – 63) - podrobné údaje uspořádané v časové řadě jsou obsaženy v Ročence dopravy vydávané Centrem dopravního výzkumu Ministerstva dopravy (www.cdv.cz). V rámci analýz cestovního ruchu lze použít ukazatele týkající se osobní přepravy, dopravní infrastruktury, dopravního parku, a to ve všech druzích přepravy v členění za ČR a dle krajů, včetně mezinárodního srovnání,
- finanční ukazatele *zahraničního cestovního ruchu* (devizové příjmy, devizové výdaje) sledované Českou národní bankou. Jedná se o ukazatele dílčí, které postihují pouze některé stránky ekonomiky ovlivněné cestovním ruchem, a to *příjmy a výdaje zahraničního cestovního ruchu*. Jsou specifickou položkou platební bilance státu v oblasti služeb. Cestovní ruch zahrnuje spotřebu zboží a služeb návštěvníka v cizí zemi po dobu jeho pobytu, který trvá kratší dobu než jeden rok. Zboží a služby zahrnované do této kategorie jsou spotřebovávány během pobytu nebo vyvezeny zpět domů pro vlastní potřebu. Do položky cestovního ruchu platební bilance se nezahrnují výdaje spojené s mezinárodní dopravou. Vyloučeny jsou také nákupy zboží realizované cestovatelem v cizině určené k prodeji v zemi odkud pochází, případně k prodeji ve třetí zemi. V současné úpravě je třeba cestovní ruch chápat v širším pojetí jako mezinárodní pohyb osob.
- statistické údaje *z oblasti kultury* se týkají činnosti divadel, kin, hudebních souborů, knihoven, muzeí, galerií, hvězdáren, planetárií a astronomických pozorovatelů, tisku a jsou získávány z rezortního statistického výkaznictví Ministerstva kultury ČR a dalších informačních zdrojů. Jsou zde zařazeny údaje o zoologických a botanických zahradách, které vykazují *Unie českých a slovenských zoologických zahrad, Unie botanických zahrad České republiky*, a o jeskyních, které vyazuje *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR*. Údaje za knihovny vysokých škol jsou přebírány z podkladů *Ústavu pro informace ve vzdělávání*. Pro potřeby státní statistiky jsou využívány výstupy z rezortních statistických informačních systémů, které zpracovává *Národní informační a poradenské středisko pro kulturu*, Praha. Ukazatele zachycují u stavových ukazatelů stav ke konci roku (např. počet divadel, kin, knihoven, galerií), u intervalových ukazatelů úhrn za rok (např. počet představení, návštěvníků, vydaných knih). V údajích za „státní“ instituce jsou zahrnuty kulturní organizace, jejichž zřizovatelem je stát (ministerstvo kultury, ministerstvo školství nebo jiný rezort, kraj, obec a město). Do „ostatních“ kulturních organizací jsou zahrnuty jednotky zřizovatelů církevních, občanských sdružení, obecně prospěšných společností, podnikatelů (právnických i fyzických osob) aj,
- *lázeňství* se považuje za nedílnou součást cestovního ruchu. Společný dokument Statistické divize OSN a Světové organizace cestovního ruchu „Doporučení k statistice cestovního ruchu“ z roku 1994 zařazuje lázeňství mezi základní skupiny turistické poptávky, rovněž tak i na straně turistické nabídky – kapacita, výkony a další ukazatele lázeňských zařízení jsou sledovány jako součást komplexní statistiky cestovního ruchu. Naše statistika toto doporučení aplikuje - ekonomické ukazatele lázeňství - ubytovací kapacity, návštěvnost, využití kapacit jsou sledovány v rámci statistiky cestovního ruchu. Lázeňství je též v celkové klasifikaci oblastí cestovního

ruchu vyhrazena samostatná oblast – zóna lázeňského cestovního ruchu. Obecně tedy lze dále třídit lázeňský cestovní ruch z širšího pohledu na pobyty v lázeňských oblastech – v zóně lázeňského cestovního ruchu a na léčebné pobyty přímo v léčebných lázeňských zařízeních. Zóna lázeňského cestovního ruchu zahrnuje lázeňská města a místa s poskytováním lázeňské péče (s přírodními léčebnými zdroji, léčebné klima). Ze statistických údajů lze sledovat vývoj základních kapacitních ukazatelů podle tohoto třídění.

4 SATELITNÍ ÚČET CESTOVNÍHO RUCHU

Jak již bylo konstatováno hraje cestovní ruch v celosvětovém měřítku významnou roli. Přesto ve většině zemí v této oblasti chybí věrohodné kvantitativní údaje. Z tohoto důvodu zástupci Eurostatu (Statistická kancelář Evropské unie), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) a WTO (Světová turistická organizace) připravili jednotný rámec pro vytváření *satelitních účtů pro cestovní ruch* (TSA).

Satelitní účet pro cestovní ruch je v České republice zaváděn od roku 1999. V roce 2006 byly zveřejněny nejvýznamnější údaje z této oblasti s výjimkou dat o zaměstnanosti (*příloha č. 9*).

TSA vytváří ČSÚ, který čerpá mj. i ze zdrojů dat MMR a ČNB. Co se týče institucí na středním stupni řízení, jako například krajů, byly osloveny v rámci grantu o regionalizaci TSA. Ze závěrů tohoto grantu však vyplynulo, že informační zdroje na tomto stupni řízení jsou značně roztržité a nesourodé a tudíž je obtížné je využívat pro systémové členění TSA do regionů. ČSÚ v této oblasti vyvíjí iniciativu ve směru ke komisi pro cestovní ruch Rady Asociace krajů a k MMR s cílem pokud možno sjednotit metodiku zjišťování informací o cestovním ruchu na nižší než národní úrovni.

Úkolem je vytvořit model, který bude základním a trvalým nástrojem pro kvalifikované rozhodování v rozvoji cestovního ruchu na regionální úrovni ve veřejném i podnikatelském sektoru s využitím dat ze satelitního účtu pro cestovní ruch.

Cestování a cestovní ruch jsou aktivity, jejichž souhrn představuje jedno z největších světových ekonomických odvětví. Cestovní ruch je největším tvůrcem pracovních míst, jedním z největších exportních odvětví a významný stimulátor investičních aktivit. O rozvoji cestovního ruchu svědčí to, že za uplynulých více než padesát let se počet turistů, kteří překročili hranice své domovské země zvýšil téměř 29krát. To představuje průměrný roční přírůstek téměř o 7 %. V rámci cestovního ruchu jde nejen o cestování v rámci příslušné země, resp. regionu (domácí cestovní ruch), ale též o cesty do zahraničí, ať již za poznáním, kulturou, rekreací nebo obchodem (zahraniční cestovní ruch). Při rozlišení na zahraničního a domácího návštěvníka nerozhoduje vzdálenost, ale skutečnost, zda se uskuteční v rámci „ekonomického území sledované země“. Celosvětový počet účastníků domácího cestovního ruchu, tj. domácích návštěvníků – rezidentů – na ekonomickém území sledované země, je samozřejmě mnohonásobně vyšší.

Je zřejmé, že rozvoj cestovního ruchu bude v neztenčené míře pokračovat i v současném století s tím, že postupně, v souladu s rozvojem dopravních možností a postupující globalizací, se bude zvyšovat podíl nových regionů jako zájmových oblastí cestovního ruchu.

Přes rychlý růst cestovního ruchu a nesporný a neoddiskutovatelný přínos pro národní ekonomiky se cestovní ruch v řadě zemí dosud setkává s nedostatečným politickým i ekonomickým oceněním. Je to způsobeno i tím, že **cestovní ruch není ekonomicky a statisticky uzavřené odvětví**, o němž existují vypovídající ekonomické ukazatele, ale souhrnem různých činností a aktivit lidí, které zasahují a prostupují v různé míře do mnoha ekonomických odvětví.

V současnosti nároky na komplexní informace o přínosech cestovního ruchu rostou, ekonomy a řídicí orgány zajímá, jaká je role cestovního ruchu v ekonomice, ať **už přímá nebo nepřímá**, při vytváření pracovních míst, jaký vliv nebo dopady má cestovní ruch na zaměstnanost, podnikatelskou sféru, příjmy státu, regionů, obcí, na investiční činnost, infrastrukturu, dopravní cesty atd.

Významným rysem satelitního účtu cestovního ruchu je tedy to, že umožňuje rozlišování mezi zjištěnou reálnou skutečností a přisuzovanými nebo „modelovanými“ výsledky. Například již zmíněná přidaná hodnota generovaná cestovním ruchem není ve většině případů identifikovatelná stejným způsobem jako přidaná hodnota nějakého „standardního“ odvětví. Přidaná hodnota cestovního ruchu je odvozena z určitých předpokladů (zejména podíl aktivit cestovního ruchu na výkonech příslušného odvětví), zatímco přidaná hodnota „standardního“ odvětví je založena na přímém měření vstupů a výstupů.

Požadavky na informace o cestovním ruchu

Jestliže v minulosti se popis cestovního ruchu soustředil na údaje o návštěvnicích, na podmínky jejich cestování a pobytu, účel cesty apod., v současnosti se soustřeďuje zájem vládních orgánů, podnikatelských asociací i mezinárodních organizací na význam, který cestovní ruch má a může mít, na přímý, nepřímý nebo zprostředkovaný vliv na ekonomiku, na tvorbu přidané hodnoty, na zaměstnanost, na osobní příjmy, na veřejné a vládní příjmy atd.

V důsledku toho se požadavky jak veřejného, tak i soukromého sektoru na informace o cestovním ruchu výrazně změnily. Vedle popisných informací o příjezdech návštěvníků a o podmínkách jejich pobytu, hledají se nyní informace a ukazatele především k dosažení hodnověrnosti měření ekonomických přínosů cestovního ruchu. Z tohoto hlediska by informace o cestovním ruchu měly mít následující vlastnosti:

- měly by mít statistický charakter a měly by se opírat o regulérní základnu, tj. nejen o jednorázové odhady, ale o probíhající statistické procesy, měly by spojovat získané odborné odhady s flexibilním využitím zjištěných ukazatelů a čísel k dosažení hodnověrného výsledku;
- použité odhady by měly být založeny na spolehlivých statistických zdrojích o návštěvnicích a poskytovatelích služeb a mělo by být využito standardních nezávislých postupů;
- údaje by měly být srovnatelné v čase v rámci stejné země, srovnatelné mezi zeměmi a s jinými ekonomickými aktivitami;
- údaje by měly být vnitřně konzistentní a měly by odpovídat mezinárodně uznávané makroekonomické metodice.

Je zřejmé, že to není záležitost jednoduchá, připočte-li se potřeba zkoumat poptávku vyvolanou různými formami cestovního ruchu (v rámci stejné – domácí ekonomiky, z jiných ekonomik na domácí ekonomiku nebo domácí ekonomiky vůči jiným ekonomikám), vliv této poptávky na základní makroekonomický vývoj, na dovozy a vývozy v souvislosti s cestovním ruchem a jeho vliv na platební bilanci, přínosy pro státní příjmy, pro osobní a podnikatelské příjmy.

Jak ocenit přínosy cestovního ruchu

Při snaze o zlepšené chápání toho, co cestovní ruch pro ekonomiku i rozvoj každé společnosti představuje, zahájily různé nadnárodní organizace v 80. letech 20. století výzkumné práce na zavedení mezinárodně srovnatelného a akceptovatelného standardu pro měření ekonomických přínosů cestovního ruchu. První pokusy o toto zhodnocení byly započaty Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) formou tzv. ekonomických účtů turistiky. V dalších obdobích byly tyto práce iniciativou vedoucích mezinárodních organizací cestovního ruchu, zejména World Tourism Organization (WTO) a World Travel & Tourism Council (WT&TC) rozvinuty do soustavy tzv. satelitního účtu cestovního ruchu. Smyslem bylo

zavedení jednotného a kompatibilního systému statistických informací jednotlivými státy ve svých statistických systémech.

První návrhy a doporučení v tomto směru zorganizovaly ve spolupráci WTO, statistická divize OSN, OECD a další mezinárodní orgány. Návrhy byly potvrzeny na mezinárodní konferenci o cestovním ruchu, organizované WTO a vládou Kanady v Ottawě v červnu 1991. Postupně zpracované programy a dokumenty byly v roce 1993 oficiálně přijaty Statistickou komisí OSN a staly se tak mezinárodně uznávanými standardy pro statistiku cestovního ruchu. Jde o dokumenty *Doporučení k statistice cestovního ruchu* (Recommendations on Tourism Statistics, RTS) a *Standardní mezinárodní klasifikace činností cestovního ruchu* (Standard International Classification of Tourism Activities, SICTA). Oba dokumenty byly zveřejněny v publikaci OSN.

Výsledkem úsilí a spolupráce nadnárodních organizací bylo zpracování systému k měření ekonomických a sociálněekonomických přínosů cestovního ruchu, nazvaného satelitní účet cestovního ruchu. Mezinárodní standardy, které jsou obsaženy v satelitním účtu cestovního ruchu byly schváleny 1. března 2000 Komisí pro statistiku OSN. Cestovní ruch se tak stal prvním odvětvím, které má mezinárodní standardy pro měření jeho ekonomického přínosu, schválené OSN. Tento krok nepochybně posílil postavení odvětví v zájmové sféře vlád a mezinárodních institucí.

Satelitní účet cestovního ruchu definuje řadu globálních standardů, podle nichž lze měřit skutečný přínos cestovního ruchu pro národní hospodářství. Zaměřuje se na:

- procentní podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP,
- podíl cestovního ruchu na vytváření pracovních míst,
- objem kapitálových investic vyvolaných cestovním ruchem,
- daňové příjmy z aktivit cestovního ruchu,
- vliv cestovního ruchu na platební bilanci státu.

Satelitní účet cestovního ruchu tak umožňuje zjištění, resp. *vyčíslení objemu hrubého domácího produktu vytvořeného „odvětvím průmyslu cestovního ruchu“*, tj. těmi odvětvími, které přímo zabezpečují služby a zboží pro účastníky cestovního ruchu, a dále šířejí definovanou „ekonomikou cestovního ruchu“, tj. navíc o efekty vyvolány cestovním ruchem ve všech dalších odvětvích ekonomiky, např. ve stavebnictví, průmyslu apod.

Podle doporučení OSN by satelitní účet cestovního ruchu měl být veden spolu s národními účty tak, aby poskytoval mezinárodně srovnatelné údaje. Podklady zpracovávají a vytvářejí národní statistické úřady.

Účel a cíl satelitního účtu

Základní struktura satelitního účtu pro cestovní ruch je založená na obecné rovnováze mezi poptávkou po zboží a službách vytvářenou cestovním ruchem a jejich nabídkou. Satelitní účet sleduje provázanost poptávky po zboží a službách cestovního ruchu s nabídkou takového zboží a služeb a popisuje, jak tato nabídka zapadá do ostatních ekonomických činností. Cílem satelitního účtu je podrobná analýza všech aspektů poptávky v ekonomice, které by mohly mít návaznost na cestovní ruch.

Úkolem a cílem satelitního účtu je vyčíslit, jaký podíl ekonomických přínosů jednotlivých statisticky definovaných odvětví (zejména pro tvorbu hrubého domácího produktu, pro zaměstnanost a investiční aktivity) je generován cestovním ruchem. Z předcházejícího výčtu

odvětví ovlivněných cestovním ruchem je zřejmé, že je to záležitost složitá a náročná na statistické informace. Účelem, cílem a smyslem satelitního účtu cestovního ruchu je:

- poskytovat údaje o cestovním ruchu, které se striktně opírají o systém národního účetnictví a jsou slučitelné s doporučeními WTO a statistické komise OSN týkajícími se turistické statistiky tak, aby umožnily vzájemné porovnání s jinými odvětvími ekonomiky i mezi jednotlivými zeměmi,
- poskytovat soustavu mezinárodně porovnatelných ukazatelů a účtů, vycházejících a fungujících v rámci národních účetních principů,
- analyzovat cestovní ruch komplexně z ekonomického hlediska,
- umožnit vládním a dalším orgánům bližší pohled na cestovní ruch a jeho sociálně ekonomické funkce a na ekonomické a další přínosy cestovního ruchu,
- poskytovat informace o profilu zaměstnanosti v odvětvích cestovního ruchu;
- poskytovat údaje o velikosti kapitálových investic do cestovního ruchu a podklady pro analýzu jejich vazby na nabídku v cestovním ruchu;
- poskytovat informace o základním jmění a kapitálové základně.

Přestože satelitní účet může poskytnout důvěryhodné informace o ekonomickém významu cestovního ruchu a o jeho významu pro zaměstnanost a rozvoj regionů, je v každé zemi rozhodující přístup vládních a regionálních orgánů k cestovnímu ruchu jako ekonomicky významnému odvětví, které patří v současnosti mezi nejprogresivněji se rozvíjející odvětví s mimořádnými ekonomickými efekty. Satelitním účtem cestovního ruchu se zabývá již řada zemí jak v Evropě, tak i v zámoří a je uznávanou metodou jak mezinárodními organizacemi, tak i vládami turisticky vyspělých zemí.

Výsledky Satelitního účtu cestovního ruchu ČR 2003-2005

Český statistický úřad vydal v listopadu 2006 první data týkající se satelitního účtu cestovního ruchu (TSA) v České republice v letech 2003 až 2005 (*příloha č. 9*). Na jejich zveřejnění čekala odborná veřejnost řadu let. Problémy, které sestavení TSA provázely, byly jednak metodického charakteru, jednak souvisely s nedostatkem zdrojů informací. Ani teď ještě nejsou vyřešeny všechny problémy a zveřejněné údaje jsou založeny na řadě odhadů, někdy i expertního charakteru. Satelitní účet se věnuje především vnitřnímu cestovnímu ruchu, nechybí ani informace o výjezdovém cestovním ruchu.

Hlavní informací je ovšem podíl odvětví cestovního ruchu na HDP, který v r. 2005 představoval 3,1 % oproti 3,4 % v r. 2003.

Satelitní účet cestovního ruchu v ČR sestává z tabulek, které popisují nabídkovou a poptávkovou stranu cestovního ruchu. Zatím nebyl sestaven TSA v plném rozsahu, chybějí tabulky o zaměstnanosti, tvorbě hrubého fixního kapitálu a společenské spotřebě v cestovním ruchu.

Strana nabídky cestovního ruchu je popsána dvěma tabulkami, informace o poptávkové straně TSA, která je pro laiky srozumitelnější, je rozebírána ve čtyřech tabulkách.

Na začátek je potřebné se seznámit s některými pojmy používanými v TSA:

Charakteristické produkty cestovního ruchu jsou ty, jež by se přestaly při neexistenci cestovního ruchu vyrábět ve významném množství nebo by se jejich spotřeba výrazně snížila. Patří sem především stravovací a ubytovací služby, osobní doprava, služby cestovních

kanceláři a agentur apod. Produkty související s cestovním ruchem jsou takové, u kterých by při neexistenci CR byl pokles jejich výroby znatelný (sportovní potřeby, sklo, pohonné hmoty a další produkty spotřebovávané v souvislosti s aktivitami cestovního ruchu). Nespecifické produkty jsou zbytkovou kategorií, kde nehraje z hlediska produkce cestovní ruch větší roli. Stejně jako produkty jsou definována i odvětví pro cestovní ruch charakteristická, související a nespecifická.

Celková produkce odvětví charakteristických pro cestovní ruch v ČR (domácí cestovní ruch) se ve sledovaném období 2003-2005 zvyšovala, aby v posledním roce dosáhla hodnoty 325 mld. Kč. Nejvíce se na této produkci podílely i služby: stravovací (27 %), cestovních kanceláři a agentur (13 %), sportovní a ostatní rekreační (13 %), ubytovací (10 %) a osobní letecká doprava (10 %). Je třeba zdůraznit, že produkci odvětví charakteristických pro cestovní ruch nelze zaměňovat s produkcí cestovního ruchu. Produkce charakteristických odvětví se jednak neskládá pouze z charakteristických produktů (v roce 2005 představovaly tyto produkty 92 %), jednak i charakteristické produkty jsou spotřebovávány částečně mimo oblast cestovního ruchu (např. v restauracích se stravují i zaměstnanci blízkých podniků či organizací).

Hodnota produkce odvětví souvisejících s cestovním ruchem přesáhla v roce 2005 hranici 1 bil. Kč a koncentrovala se do souvisejících produktů z 82 %.

Odvětví nespecifická pro cestovní ruch vytvářejí z pohledu celé ekonomiky největší objem produkce (6,1 bil. Kč v roce 2005). Zde je zapotřebí naopak upozornit, že ač se jedná o nespecifická odvětví, část jejich produkce s cestovním ruchem může souviset jako výsledek vedlejších činností.

Významnější je sledovat podíl jednotlivých skupin produktů na celkové produkci ČR bez ohledu na odvětví, ve kterém vznikly. Charakteristické produkty se na celkové výrobě České republiky v roce 2005 podílely zhruba 5 %, výrobky související tvořily 26 % a zbytek připadl na výrobky a služby nespecifické pro cestovní ruch.

Pro vyjádření domácí nabídky srovnatelné se spotřebou je nutné celkovou produkci domácích výrobců navýšit ještě o dovoz a započítat rovněž hodnotu daní snížených o dotace na produkty. Takto zjištěná domácí nabídka všech produktů se v období let 2003-2005 zvýšila v České republice téměř o pětinu a v posledním sledovaném roce přesáhla hodnotu 9,8 bil. Kč. Hodnota nabídky produktů charakteristických pro cestovní ruch činila 394 mld. Kč. Z hlediska její struktury převládaly stravovací služby (26 %) a služby osobní dopravy (21 %), naopak nejmenší podíl patřil kulturním službám (7 %). Jak již bylo řečeno, ani charakteristické produkty neslouží pouze účastníkům cestovního ruchu. Porovnáním hodnot spotřeby vnitřního cestovního ruchu a domácí nabídky jednotlivých produktů získáváme podíl cestovního ruchu na domácí nabídce těchto produktů, který je tím větší, čím více ve spotřebě daného produktu převažují účastníci cestovního ruchu nad ostatními spotřebiteli.

V období let 2003-2005 u většiny produktů podíl cestovního ruchu na domácí nabídce klesal, nejvíce u kulturních služeb a služeb osobní dopravy. Mírný nárůst naopak zaznamenaly ubytovací či rekreační a zábavní služby. Podíl cestovního ruchu pro všechny charakteristické produkty vyjádřené jako celek klesl z 38 % na 37 %.

Vyjádření podílu cestovního ruchu na tvorbě *hrubé přidané hodnoty* (HPH) a *hrubého domácího produktu* (HDP) je klíčovou částí satelitního účtu České republiky. Přidanou hodnotu cestovního ruchu lze definovat jako přidanou hodnotu vytvořenou jednotlivými charakteristickými odvětvími cestovního ruchu a ostatními odvětvími národního hospodářství k uspokojení spotřeby vnitřního cestovního ruchu. Hrubý domácí produkt cestovního ruchu je roven součtu přidané hodnoty a salda daní a dotací. Nejvyšších podílů na HPH a HDP za

celou ekonomiku dosáhl cestovní ruch ve sledovaném období v roce 2003, a to ve shodné výši 3,4 %. Přestože spotřeba vnitřního cestovního ruchu v letech 2003-2005 vzrostla o 10 %, rychlejší růst ostatních odvětví způsobil, že podíl cestovního ruchu na hrubé přidané hodnotě a HDP České republiky mírně klesal. V roce 2005 činil podíl cestovního ruchu na HDP 3,1 % a na hrubé přidané hodnotě již jen 2,8 %. Pomalejší pokles podílu cestovního ruchu na HDP než na hrubé přidané hodnotě byl ovlivněn rychlejším růstem daní vztahujících se k charakteristickým, resp. souvisejícím produktům oproti ostatním produktům (zvýšení DPH ve službách a spotřebních daní z alkoholu a pohonných hmot).

Pokud se někomu zdá, že je význam cestovního ruchu pro českou ekonomiku malý (očekávání některých odborníků na cestovní ruch byla asi optimističtější), uvádíme pro srovnání Německo, které mělo v roce 2005 podíl cestovního ruchu na celkové hrubé přidané hodnotě ve výši 3,2 %, Polsko 2,3 % a v Kanadě se tento podíl pohybuje také kolem 3 %. Je pravda, že Rakousko je na tom se 6,5 % o dost lépe a o Španělsku se zhruba 12 % ani nemluvě, ale to jsou turistické velmoci.

Uvedené podíly cestovního ruchu na hlavních makroekonomických ukazatelích ČR vyjadřují tzv. přímý vliv cestovního ruchu. Ten však zvyšuje i poptávku po jiných produktech, které nejsou účastníky cestovního ruchu přímo spotřebovávány (např. po vybavení hotelů a restaurací, vozovém parku pro železniční a autobusovou dopravu a po mnoha dalších). Vyčíslením nepřímého vlivu cestovního ruchu na ekonomiku ČR se ČSÚ bude teprve zabývat, pro roky 2003-2005 nebyly výpočty provedeny.

5 ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Regionální statistika se zabývá různými typy území, zdaleka se neorientuje pouze na územně-správní členění státu.

Za regiony lze však považovat celou sérii dalších administrativních i neadministrativních územních celků. Za všechny lze uvést správní obvody obcí s rozšířenou působností, spádové oblasti stavebních, matričních úřadů, správní obvody pověřených obecních úřadů, různé mikroregiony, euroregiony, územní obvody chráněných krajinných oblastí, národních parků, apod.

Region se definuje jako území s více či méně přesně vyznačenými hranicemi, které často slouží jako správní jednotka nižší, než je úroveň národního státu. Regiony mají svou identitu, tvořenou specifickými rysy, jako je jejich krajina (hory, pobřeží, lesy), podnebí (suché, s velkými vodními srážkami), jazyk (např. v Belgii, Finsku, Španělsku), etnický původ (např. Wales, severní Švédsko a Finsko, Baskicko) či společně sdílená historie.

Hranice regionu jsou obvykle určovány na základě:

- a) přírodních hranic,
- b) historických hranic,
- c) správních hranic.

5.1 Statistické územní jednotky

Na začátku sedmdesátých let založil Eurostat „Klasifikaci územních statistických jednotek“ („Nomenclature of Statistical Territorial Units“ = NUTS) jakožto jediný, koherentní systém členění území Evropské unie za účelem vytváření regionálních statistik pro Společenství.

Usnesením vlády České republiky č. 707 ze dne 26. října 1998 k návrhu na vymezení územních jednotek NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU vláda doporučila předsedovi ČSÚ, aby po dohodě se Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem) vymezil statistické územní jednotky NUTS na území České republiky dle návrhu předloženého vládě.

Dopisem ze dne 22. ledna 1999 sdělil tehdejší generální ředitel Eurostatu pan Y. Franchet, že po konzultaci s hlavními uživateli regionální statistiky v Komisi, přijímá Eurostat návrh na regionální průřezy České republiky (jedna územní jednotka na úrovni NUTS 1, 8 jednotek na úrovni NUTS 2 a 14 jednotek na úrovni NUTS 3).

Územní jednotky NUTS v ČR pro potřeby statistické a analytické a pro potřeby EU se vymezují takto:

- a) Územní jednotky NUTS 5 - obce
- b) Územní jednotky NUTS 4 - okresy
- c) Územní jednotky NUTS 3 - kraje (VÚSC)
- d) Územní jednotky NUTS 2 - sdružené kraje (VÚSC)
- e) Územní jednotka NUTS 1 - je tvořena územím celé ČR.

Kraje NUTS 3 se sdružují do regionů NUTS 2 takto:

NUTS 2 Praha - je tvořen územím hl. m. Prahy

NUTS 2 Střední Čechy - je tvořen územím Středočeského kraje

NUTS 2 Jihozápad - je tvořen územím krajů Jihočeského a Plzeňského

NUTS 2 Severozápad - je tvořen územím krajů Karlovarského a Ústeckého

NUTS 2 Severovýchod - je tvořen územím krajů Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického

NUTS 2 Jihovýchod - je tvořen územím krajů Vysočina a Jihomoravského

NUTS 2 Střední Morava - je tvořen územím krajů Olomouckého a Zlínského

NUTS 2 Moravskoslezsko - je tvořen územím kraje Moravskoslezského

- Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky v mapě

Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

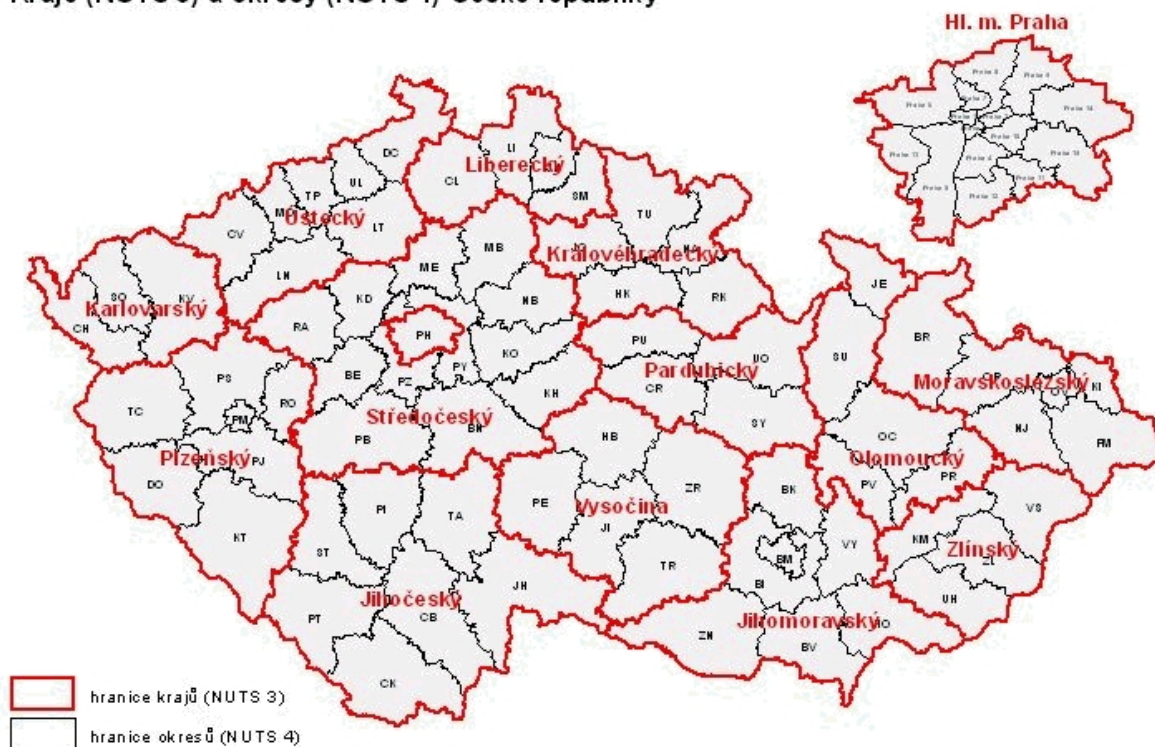

Aktualizováno dne: 20.9. 2005
© Český statistický úřad, 2007

- Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky v mapě

Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky

Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky

Aktualizováno dne: 20.9. 2005
© Český statistický úřad, 2007

Směrnice NUTS byla přijata v květnu roku 2003 a vstoupila v platnost v červenci 2003. Stanoví minimální a maximální limity pro průměrný počet obyvatelstva regionů NUTS:

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000.000
NUTS 3	150 000	800 000

Klasifikace může, ale nemusí, respektovat administrativně-správní členění jednotlivých států. V případě ČR jsou zavedeny neadministrativní jednotky, tzv. *regiony soudržnosti* (na úrovni NUTS 2), a administrativní, *vyšší územně správní celky – kraje* (na úrovni NUTS 3).

Statistické úřady si však všímají i územních jednotek na nižší úrovni, označované NUTS 4 a NUTS 5. Jedná se o územní jednotky tzv. lokální statistiky - Local Administrative Units (LAU 1 a LAU 2). Na území naší republiky k nim patří okresy a jednotlivé obce.

Seznam vybraných regionálních ukazatelů v nabídce ČSÚ (příloha č. 11)

Český statistický úřad má za úkol vytvářet a poskytovat statistické informace nejen za území celé ČR, ale rovněž za její jednotlivé části. Pro sběr statistických dat využívá ČSÚ kromě vlastních statistických zjišťování i tzv. administrativní zdroje dat, zejména z ministerstev a dalších institucí veřejné správy.

Přestože nabídka regionální statistiky pokrývá téměř všechny oblasti statistiky, podrobnost územního pohledu se různí v závislosti na způsobu a metodě jednotlivých zjišťování. **Výběrová zjišťování neumožňují v řadě případů s dostatečnou přesností poskytovat statistická data za menší územní celky.**

Seznam vybraných regionálních ukazatelů (příloha č. 11A) má pomoci orientovat uživatele v nabídce publikovaných regionálních dat ČSÚ včetně hloubky územního pohledu. Seznam vychází především z ukazatelů publikovaných v krajských ročenkách. Naleznete v něm i odkaz na další publikace ČSÚ, kde konkrétní údaje můžete nalézt.

Nabídka ČSÚ je ovšem daleko širší než výčet uvedených ukazatelů v příloze č. 11A. Proto ČSÚ nabízí možnost využít dalších odkazů k regionálním informacím na webových stránkách ČSÚ (příloha č. 11B), případně je možné využít pomoci pracovníků informačních služeb v ústředí nebo v krajských pracovištích ČSÚ.

Velmi dobrou pomůckou při vyhledávání statistických ukazatelů je *Integrovaný regionální informační systém* vytvořený Centrem pro regionální rozvoj (www.IRISCRR.cz). Jedná se o webovou prezentaci databází statistických dat až do úrovně okresů (v časové řadě od roku 1995, v počtu cca 1 200 ukazatelů) a ukazatelů regionálních disparit na krajské úrovni. Vychází z dat pravidelně poskytovaných ČSÚ. Je zde definováno přibližně 200 odvozených ukazatelů, které se přepočítávají v čase a území tak, jak si uživatel internetu přímo nadefinuje ve vyhledávači. Všechny typy ukazatelů lze do značné míry zobrazit nad mapou a připravit k tisku. Celá tato webová prezentace je připravena i v anglickém, německém a polském jazyce. Tímto je celý tento systém přístupný i pro uživatele ze zahraničí.

5.2 Turistické regiony a oblasti

Rozloha Česka není velká a tak jeho potenciál je možné na zahraničních trzích nabízet jako celek. Záleží na vzdálenosti destinace, v které tak činíme. Zámorí nás vnímá jako součást střední Evropy, sousedící státy dokáží rozlišit i menší členění území. Domácí turisté naopak potřebují pro svoji orientaci podrobnější rozlišení.

Výsledkem kompromisu mezi chápáním zahraničí a snahou našich regionálních subjektů působících v oblasti cestovního ruchu o podrobné členění území je stanovení *turistických regionů*. Jejich členění vychází z programů rozvoje cestovního ruchu krajů, regionů a oblastí, které vznikly mezi léty 1999 až 2003.

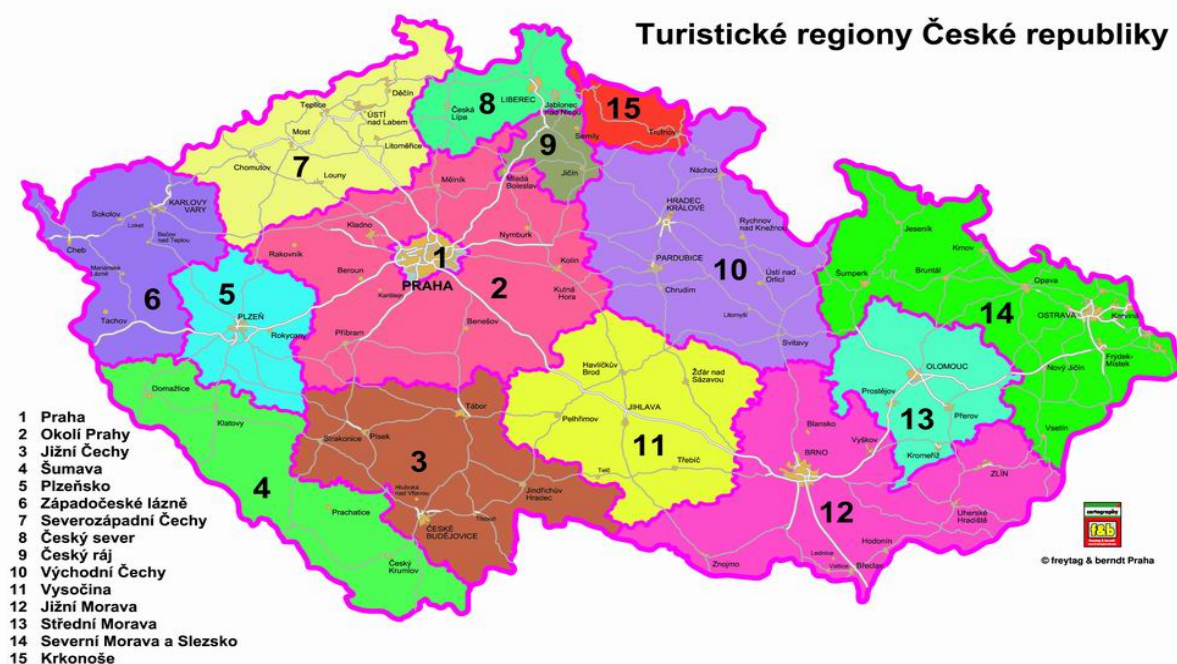
*

V letech 1999 a 2000, ještě za existence okresních úřadů, proběhlo množství diskusí s cílem vytvořit základní členění Česka na turistické regiony. Pracovně byly nazvány *marketingové regiony*. Tím mělo dojít k vysvětlení, že byly vytvářeny pro účely marketingu, resp. především pro účely propagace svého turistického potenciálu v zahraničí. Vznikaly propagační tiskoviny za *turistické regiony*, některé regiony se začaly v tomto smyslu i prezentovat na výstavách a veletrzích.

Vymezení 15 *turistických regionů* splnilo základní účel prezentovat turistický potenciál Česka v zahraničí v optimálních celcích. Přes stálé snahy některých jednotlivců průběžně upravovat hranice regionů se je podařilo v zásadě stabilizovat do dneška. Dlouhodobé představování *turistických regionů* na zahraničních trzích tak nebylo chaotické a někteří zahraniční turisté již vědí, co je v Česku Český ráj, Vysočina, Východní Čechy, Jižní Čechy, Jižní Morava atd. Výsledek ověřování této skutečnosti bude jistě přímo úměrný použitým marketingovým nástrojům, ale svůj pozitivní vliv bude mít i skutečnost, že turistické regiony se nemění každý rok podle názorů regionálních manažerů, podle výsledků voleb na různých úrovních či podle jiných vlivů.

Vznik krajů vznesl do členění *turistických regionů* určité otazníky. Členění krajů totiž vychází k hranic okresů. Cestovní ruch však vychází z jiných kritérií a tak politické členění neodpovídá potřebám cestovního ruchu. První kategorické požadavky na přizpůsobení *turistických regionů* hranicím krajů již přehlušily logické názory na respektování přirozených hranic regionů. Proč trhat Šumavu, Krkonoše či Český ráj na dvě až tři části a každou část rozvíjet a propagovat jiným způsobem? Území je třeba prezentovat kompaktně, a proto také CzechTourism inicioval před několika lety vznik programů rozvoje cestovního ruchu regionů a krajů. Zohledněno bylo členění na turistické regiony a tím jsou i dány předpoklady, aby krajské samosprávy rozvíjely přirozené turistické regiony, které leží ve více krajích, podle společného plánu. Z praxe je známo, že to tak funguje.

Celkem 15 *turistických regionů* se dále člení na 43 *turistických oblastí*. Turistické regiony mají význam z hlediska cestovního ruchu pro zahraničí, turistické oblasti pro Česko.

Turistické oblasti České republiky

- 1 Praha
- 2 Střední Čechy - západ
- 3 Střední Čechy - jihovýchod
- 4 Střední Čechy - severovýchod - Polabí
- 5 Jižní Čechy
- 6 Šumava - východ
- 7 Chodsko
- 8 Plzeňsko
- 9 Tachovsko - Stříbrsko
- 10 Západočeský lázeňský trojúhelník
- 11 Krušné hory - západ
- 12 Krušné hory a Podkrušnohoří
- 13 České středohoří a Žatecko
- 14 Děčínsko a Lužické hory
- 15 Máchův kraj

- 16 Lužické hory a Ještědský hřbet
- 17 Frýdlantsko
- 18 Jizerské hory
- 19 Český ráj
- 20 Krkonoše - západ
- 21 Krkonoše - střed
- 22 Krkonoše - východ
- 23 Podzičínsko
- 24 Kládské pomezí
- 25 Hradecko
- 26 Orlické hory a Podorlicko
- 27 Pardubicko
- 28 Chrudimsko - Hlínecko
- 29 Svitavsko
- 30 Vysočina

- 31 Moravský kras a okolí
- 32 Brno a okolí
- 33 Podolí
- 34 Lednicko - Valtický areál
- 35 Slovácko
- 36 Střední Morava - Haná
- 37 Zlínsko
- 38 Beskydy - Valašsko
- 39 Ostravsko
- 40 Poodří
- 41 Opavské Slezsko
- 42 Těšínské Slezsko
- 43 Jeseníky

© freytag & berndt Praha

Z odborného hlediska lze považovat členění turistického potenciálu na menší územní celky za tzv. permanentní projekt. Odborníci mohou stále vymýšlet kritéria, naplňovat kartogramy a z problému se stane spíše podpora malého podnikání a středního podnikání tím, že dostávají od různých subjektů zakázky na stejné téma. Vymezování turistických regionů a oblastí lze srovnávat se zahraničím. Ani u sousedů v Rakousku není politické členění shodné s turistickým. Takových příkladů je více. Spíše je třeba analyzovat kapacity a výkony ubytovacích zařízení, druhy pozemků, velkoplošná chráněná území, ale i územní rozpočty, zaměstnanost, vybavenost obcí atp. Pokud jsou snahy na hodnocení a analýzy regionů a oblastí, pak by měly být orientovány na stanovení jejich funkční a časové využitelnosti. K tomu lze přičíst hodnocení únosných kapacit regionů, snad i by byla vhodná kategorizace obcí z pohledu využitelnosti a významu pro cestovní ruch.

6 SOUČASNÉ MOŽNOSTI VYUŽITÍ STATISTICKÝCH DAT PRO ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V REGIONU

Vzdělávací program Statistika v cestovním ruchu je součástí projektu „Odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu“. Proto název této kapitoly směřuje z hlediska územního na kraje (NUTS 3) a obce (NUTS 5), resp. sdružené kraje (NUTS 2). Vztah mezi krajským úřadem směrem k obcím v oblasti cestovního ruchu je takový, že zpravidla zaměstnanci oddělení cestovního ruchu krajského úřadu vykonávají poradenskou činnost pro orgány obcí.

V materiálu Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR na období 2007 – 2013 (*příloha č. 1A*) jsou vymezeny stávající kompetenční vztahy v rámci vnitrostátní politiky cestovního ruchu. Z nich vyplývá, že:

- záležitosti cestovního ruchu spadají převážně do samostatné působnosti krajů a obcí, avšak z hlediska územního rozhodování a územního plánování je uplatňován vztah ke krajům a obcím jak z hlediska jejich samostatné působnosti, tak z hlediska působnosti přenesené,
- MMR má sice kompetenčním zákonem vymezenou působnost v oboru cestovního ruchu, avšak nemůže zasahovat do záležitostí, které jsou v samostatné působnosti krajů a obcí. MMR může řešit jen některé otázky cestovního ruchu na základě skutečnosti, že podpora v rámci hospodářské a sociální soudržnosti je realizována ve vztahu ke krajům a obcím v jejich přenesené působnosti,
- některé úkoly místo MMR plní Česká centrála cestovního ruchu - Czechtourism nebo Centrum pro regionální rozvoj. Nejedná se však o orgány veřejné správy, a proto nedisponují vlastní pravomocí a působností. Nemohou být proto využity k implementaci Státní politiky cestovního ruchu v případech, kdy je zapotřebí rozhodovat navenek v rámci výkonu veřejné správy. Mohou však uzavírat smlouvy s příjemci podpory z fondů EU. Zodpovědnost za využití rozpočtových prostředků však nese MMR,
- pokud bude zákonem upřesněno právní postavení regionálních rad tak, aby získaly právní subjektivitu, mohou se podílet na implementaci státní politiky cestovního ruchu.

Vezmeme-li v úvahu na straně jedné složitost výše uvedených kompetenčních vztahů, které bude nutné v následujícím období legislativně upravit, a na druhé straně omezené zdroje statistických dat na nižší než celostátní úrovni, na základě jejichž analýzy by kraje a obce činily správné závěry pro rozvoj cestovního ruchu ve své územní působnosti, je nutné konstatovat, že statistika cestovního ruchu z tohoto pohledu neposkytuje dostatek relevantních dat.

Proto regionální statistika je permanentně ve středu zájmu statistiků. Je to zřejmé, vždyť má posloužit k zhodnocení sociální, ekonomické i ekologické situace v regionech a přispět jak objektivním popisem reality, tak kvalifikovanými analýzami k harmonickému rozvoji života v regionu.

Český statistický úřad doplňuje své datové zdroje využíváním externích zdrojů – jednak z partnerských pracovišť státní statistické služby, ale také z dalších úřadů veřejné správy na centrální i regionální úrovni. Datovým základem pro regionální statistiku ČSÚ jsou jednotné regionální databáze. Jejich budování započalo v devadesátých letech – od roku 1991 se

připravuje databáze s daty městské a obecní statistiky (MOS), o tři roky později ji následovala databáze s údaji za větší regiony – zejména za okresy a kraje (KROK). Vybraná data regionálních databází jsou interaktivně k dispozici přes webové stránky ČSÚ, ale také portálu veřejné správy, čerpají z nich speciální informační systémy IRIS Centra pro regionální rozvoj nebo RAMIS Ministerstva vnitra vytvořený PVT. Novou výzvou jsou možnosti geografického informačního systému (GIS). Právě pro regionální statistiku, pro názorné porovnání dosažené úrovně i dynamiky statistických jevů, se výborně hodí. V posledních letech se GIS výstupy staly samozřejmou součástí publikací, připravují se i dynamicky generované kartogramy z regionálních databází. Výstupy z regionální statistiky, to nejsou jenom interaktivní pohledy do regionálních databází. Významnou roli hraje publikační systém ČSÚ, v němž dominují zavedené tituly popisných i analytických publikací (Malý lexikon obcí, Okresy České republiky, Kraje České republiky, Analýzy regionálních rozdílů, Regionální národní účty, krajské bulletiny a ročenky).

Informační útvary v ústředí i na krajských pracovištích ČSÚ reagují na individuální požadavky uživatelů a připravují rovněž ad hoc výstupy regionálních statistických dat v dohodnuté formě. V regionálních analýzách jsou aplikovány progresivní matematicko-statistické metody. Takové analýzy jsou určeny především uživatelům, kteří připravují strategie regionálního rozvoje, programy a opatření, jejichž cílem je zvýšit úroveň hospodářsky postižených oblastí či reagovat na disparity v regionech. Regionální statistiku čekají výrazné změny. Ty se budou týkat jak obsahu regionální a lokální statistiky, tak formy přístupu k datům. Rovněž se počítá se změnou způsobu zjišťování, s efektivnějším využíváním externích zdrojů. Prvním impulsem byl vstup do Evropské unie, který přinesl požadavky na zajištění poměrně širokého okruhu regionálních statistických dat. Byl odstartován proces harmonizace obsahu a metodiky zjišťování, vymezení srovnatelných typů regionů. Dominantní skupinu uživatelů představují uživatelé domácí, tedy ministerstva, krajské úřady, obce, výzkumná a akademická sféra, podnikatelé, občané. Ti oprávněně očekávají dostatečnou nabídku dat regionální i lokální statistiky. Závažné impulsy vznikají v období přípravy základních plánovacích dokumentů pro nové finanční období, kdy se očekává využívání významné pomoci pro rozvoj regionů ze strukturálních fondů EU. Znamená to nutnost přehodnotit obsah regionální statistiky, umět zajistit co nejširší okruh statistických dat pro posouzení jak regionálních disparit, tak pro posouzení účinnosti přijatých programů a opatření. Znamená to i zamyšlení nad možnostmi širší spolupráce institucí veřejné správy, vzájemné koordinace aktivit a výměny statistických dat k naplnění cílů regionální statistiky. Znamená to i využít výrazného pokroku při aplikaci nových informačních technologií – ať už ve fázi sběru a zpracování statistických dat, nebo jejich prezentaci.

Z výše uvedeného vyplývá, že krajské úřady a obce budou v rámci statistiky cestovního ruchu využívat převážně tzv. druhotnou statistiku a svých či jiných databází mapujících jednotlivosti. Případná anketní šetření mohou organizovat buď sami nebo prostřednictvím nejrůznějších odborně zdatných firem či agentur.

Pro další zkvalitnění statistiky cestovního ruchu proto bude nutné

- aktualizovat standardy informačních systémů v oblasti cestovního ruchu. Znamená to zajistit využitelnost informací v různých informačních systémech. Dnes existuje v tomto směru pilotní projekt Národní statistický portál provozovaný ČSÚ,
- zkvalitnění statistických informací na regionální a lokální úrovni ve spolupráci s asociacemi a profesními svazy,
- zahájit práce na projektu Národního informačního a rezervačního turistického systému,

- provádět šetření podnikatelského klimatu (barometru) v cestovním ruchu a profilu návštěvnosti ČR,
- dokončení projektu národního satelitního účtu cestovního ruchu a zpracování regionálních satelitních účtů.

Výčet všech omezení a překážek ve využití statistických dat pro rozvoj cestovního ruchu v krajích a obcích je důležitý pro účastníky tohoto vzdělávacího programu, kteří se problematice cestovního ruchu věnují na krajských úřadech a v obcích. Na základě seznámení se se základními statistickými pojmy, a to ve vazbě na cestovní ruch si mohou učinit představu o stávajících možnostech, ale i o budoucím vývoji a potřebách.

V rámci závěrečného semináře budou teoretické znalosti získané v úvodním semináři a samostudiem prezentovány prostřednictvím praktického cvičení a zkušebního testu.

7 SEZNAM PŘÍLOH A STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA

Příloha číslo 1 Klíčové dokumenty s vazbou na cestovní ruch

A. [Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR na období 2007 – 2013 \(návrh\)](#)

Materiál MMR stanovuje základní strategické vize a cíle v cestovním ruchu v ČR, kterými jsou:

- posílení postavení cestovního ruchu v národním hospodářství (zvýšení podílu cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu a zaměstnanosti, podpora malého a středního podnikání v cestovním ruchu),
- růst konkurenceschopnosti cestovního ruchu České republiky v evropském prostoru,
- růst objemu pobytového cestovního ruchu v České republice.

B. [Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013 \(návrh\)](#)

Představuje výchozí strategický dokument pro budoucí období realizace programů fondů EU v regionech ČR a to včetně návrhu struktury a zaměření jednotlivých programů pomoci a způsobu jejich realizace na národní úrovni.

C. [Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013 \(návrh\)](#)

Analytická část dokumentu se zaměřuje na identifikaci klíčových silných stránek České republiky pro posilování její konkurenceschopnosti, stejně tak jako problematických míst a slabých stránek, které mohou stát v cestě udržitelnému růstu ekonomiky i společnosti. Strategie se opírá o klíčové evropské (návrh Strategických obecných zásad Společenství) i domácí (Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu, Strategie regionálního rozvoje a další platné resortní a regionální strategie) strategické dokumenty. Dokument udává systém operačních programů politiky hospodářské a sociální soudržnosti 2007-2013, jejichž prostřednictvím budou jednotlivé prioritní osy realizovány. Národního strategický referenční rámec bude předmětem vyjednávání s Evropskou komisí o konečné podobě intervencí politiky soudržnosti v České republice.

D. [Strategie regionálního rozvoje ČR 2007 - 2013](#)

Jedná se o základní dokumente politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Prvním koncepčním materiálem na úseku regionální politiky byla Strategie regionálního rozvoje ČR přijatá vládou v roce 2000 usnesením č. 682 ze dne 12. července 2000. Tato Strategie regionálního rozvoje vytvořila základní rámec pro formování regionální politiky České republiky komplementární s regionální politikou Evropské unie. Cílem aktualizace SRR je implikace nových nařízení EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti do strategie, priorit a opatření české regionální politiky. Dokument určuje orientaci politiky regionálního rozvoje České republiky v období let 2007 - 2013. Vychází ze "Strategie udržitelného rozvoje České republiky" a v ekonomické oblasti ze zpracovávané "Strategie hospodářského růstu". V oblasti politiky soudržnosti naváže SRR na její základní programové dokumenty na národní úrovni "Národní rozvojový plán" a "Národní strategický referenční rámec". Cílem strategie je formulování témat a aspektů významných pro podporu regionálního rozvoje a zahrnutí regionální dimenze do těchto politik tam, kde je to účelné a potřebné. Strategie regionálního rozvoje tak představuje strategickou orientaci pro budoucí programy regionálního rozvoje na centrální i regionální úrovni. Byl schválen vládou v květnu 2006 usnesením č. 560 ze dne 17. května 2006.

[Příloha číslo 2 Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě](#)

Zákon vymezující základní úkoly ústřední statistiky včetně povinností zpravodajských jednotek.

Příloha číslo 3 Státní příspěvkové organizace zřízené MMR

[Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism](#)

Česká centrála cestovního ruchu - CzechTourism byla zřízena k plnění úkolů v oboru cestovního ruchu, pro které je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. V rámci svého poslání koordinuje státní propagaci cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými a regionálními subjekty a rozvíjí střednědobou a aktuální strategii pro marketing cestovního ruchu na domácím a zahraničním trhu.

[Centrum pro regionální rozvoj ČR](#)

Centrum pro regionální rozvoj ČR bylo zřízeno v roce 1997 k plnění úkolů souvisejících s aktivní podporou regionální politiky vlády ČR. Informace a služby, které CRR ČR poskytuje, jsou určeny jak odborníkům, zástupcům státní správy a samosprávy, tak i široké veřejnosti, např. malým a středním podnikům.

Internetový odkaz: <http://www.crr.cz/index.php?menu=36>

[Příloha číslo 4 Svaz obchodu a cestovního ruchu](#)

Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky (Czech Confederation of Commerce and Tourism), dále jen Svaz je nezávislé, dobrovolné a otevřené profesní sdružení právnických a fyzických osob v obchodě, v cestovním ruchu a v odvětvích a oborech navazujících, které se sdružily na ochranu a prosazování svých hospodářských a sociálních zájmů v souladu s právními předpisy ČR.

Příloha číslo 5 Vyhlášky o Programu statistických zjišťování

A. [Vyhláška č. 421/2005 Sb.](#)

B. [Vyhláška č. 476/2006 Sb.](#)

Programy statistických zjišťování obsahují seznamy statistických zjišťování a charakteristiky jednotlivých zjišťování stanovené zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Programy statistických zjišťování jsou zveřejňovány každý rok ve vyhlášce. Programy jsou rozděleny na statistická zjišťování prováděná ČSÚ a statistická zjišťování prováděná pracovišti státní statistické služby ministerstev. Statistická zjišťování prováděná ČSÚ jsou dále uspořádána do skupin podle periodicity zjišťování (měsíční, čtvrtletní, pololetní, roční a ostatní), resortní zjišťování podle ministerstev, která zjišťování provádějí. Zveřejnění Programu statistických zjišťování na příslušný rok je základní podmínkou vzniku zpravodajské povinnosti pro ekonomické subjekty, které jsou k jejímu plnění vyzvány zpravidla písemně Českým statistickým úřadem nebo příslušným resortním pracovištěm státní statistické služby.

Příloha číslo 6 Národní statistický portál

Českým statistickým úřadem připraven ve spolupráci s dalšími pracovišti státní statistické služby „informační křižovatku“ (bránu – portál) pro ty, kteří hledají statistické údaje. Zdrojem statistických údajů státní statistické služby nejsou pouze publikace, CD a internetové stránky vytvářené ČSÚ, ale lze je najít i na dalších místech veřejné správy ČR. Aplikace byla vytvořena s využitím průběžných výsledků projektu Akademie věd ČR. Informace jsou tříděny podle dvou hledisek: podle tématického okruhu (Ekonomika, Lidé a společnost atd.) a podle zdroje, který informaci poskytl (například Ústav pro informace ve vzdělávání, Ministerstvo práce a sociálních věcí atp.).

Internetový odkaz: <http://notes2.czso.cz/csu/nsp.nsf/organizace/csu>

[Příloha číslo 7 Směrnice Rady 95/57/ES ze dne 23. listopadu 1995 o shromažďování statistických informací v oblasti cestovního ruchu](#)

Směrnice byla implementována do českého právního řádu od roku 2003.

Příloha č. 8 Statistické výkazy cestovního ruchu

- A. [Měsíční dotazník o hostech v hromadných ubytovacích zařízeních CR 1-12](#)
- B. [Čtvrtletní dotazník o hostech v hromadných ubytovacích zařízeních CR 2-04](#)
- C. [Dotazník o kapacitě hromadných ubytovacích zařízení cestovního ruchu CR 9-01](#)

Statistické výkazy, jež jsou vyplňovány zpravodajskými jednotkami vymezenými Českým statistickým úřadem. Dle zákona o státní statistické službě musí zpravodajská jednotka poskytnout požadované údaje na vlastní náklady a naopak pracoviště státní statistické správy má ze zákona povinnost ochraňovat individuální údaje respondentů před zneužitím.

D. [Příjezdový cestovní ruch – E2760](#)

Dotazník, jež je vyplňován od dubna 2005 na hranicích spolupracovníky společnosti STEM/MARK na základě odpovědí vybraných nerezidentů, jež přijíždějí do ČR. Jedná se o marketingový průzkum organizovaný MMR.

[Příloha číslo 9 Satelitní účet cestovního ruchu v ČR 2003 - 2005](#)

Základní tabulky a výsledky satelitního účtu cestovního ruchu v České republice. Údaje o nabídce a poptávce cestovního ruchu a základních makroekonomických ukazatelích. Aktualizace za rok 2006 bude publikována ČSÚ v závěru roku 2007.

[Příloha číslo 10 Kompendium statistik cestovního ruchu ČR za rok 2005](#)

Kompendium statistik cestovního ruchu v České republice vždy za příslušný rok obsahuje statistické informace o příjezdech zahraničních turistů do České republiky, kteří se ubytovali v hromadných ubytovacích zařízeních. Obsaženy jsou zde rovněž statistiky ubytovacích kapacit v České republice a data pro domácí a výjezdový cestovní ruch České republiky. Naleznete zde i vybrané ekonomické ukazatele, které charakterizují postavení cestovního ruchu v národním hospodářství České republiky.

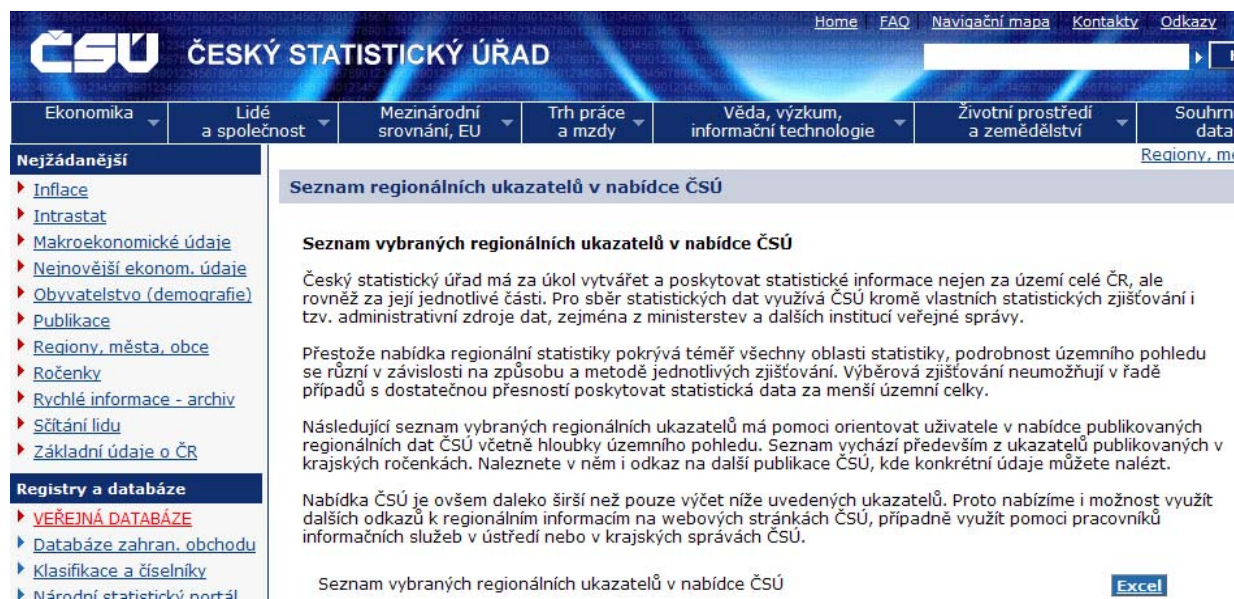

[Příloha číslo 11 Regionální ukazatele](#)

A. Seznam regionálních ukazatelů v nabídce ČSÚ

Internetový odkaz:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/seznam_regionálních_ukazatelů_v_nabídce_csu

The screenshot shows the website of the Czech Statistical Office (ČSÚ). The header includes the logo and name 'ČSÚ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD' and navigation links like 'Home', 'FAQ', 'Navigační mapa', 'Kontakty', and 'Odkazy'. A search bar is present. Below the header is a menu with categories: 'Ekonomika', 'Lidé a společnost', 'Mezinárodní srovnání, EU', 'Trh práce a mzdy', 'Věda, výzkum, informační technologie', 'Životní prostředí a zemědělství', and 'Souhrn data'. The main content area is titled 'Seznam regionálních ukazatelů v nabídce ČSÚ'. It contains a sub-heading 'Seznam vybraných regionálních ukazatelů v nabídce ČSÚ' and a paragraph explaining that the office provides statistical information for the whole country and its parts, using various data sources. It also mentions that the regional statistics cover almost all areas of statistics and that the selection of indicators is based on the depth of the regional perspective. At the bottom of the page, there is a link to 'Excel'.

B. Publikace – regiony – ČSÚ

Internetový odkaz:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/publikace_regiony

CSU ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Home FAQ Navigační mapa Kontakty Odkaz

[Ekonomika](#)
[Lidé a společnost](#)
[Mezinárodní srovnání, EU](#)
[Trh práce a mzdy](#)
[Věda, výzkum, informační technologie](#)
[Životní prostředí a zemědělství](#)
[Sou d](#)

Nejžádanější

- ▶ [Inflace](#)
- ▶ [Intrastat](#)
- ▶ [Makroekonomické údaje](#)
- ▶ [Nejnovejší ekonom. údaje](#)
- ▶ [Obyvatelstvo \(demografie\)](#)
- ▶ [Publikace](#)
- ▶ [Regiony, města, obce](#)
- ▶ [Ročenky](#)
- ▶ [Rychlé informace - archiv](#)
- ▶ [Sčítání lidu](#)
- ▶ [Základní údaje o ČR](#)

Registry a databáze

- ▶ [VEŘEJNÁ DATABÁZE](#)
- ▶ [Databáze zahrani. obchodu](#)
- ▶ [Klasifikace a číselníky](#)
- ▶ [Národní statistický portál](#)
- ▶ [Registr ekonom. subjektů](#)
- ▶ [Registr sč. obvodů a budov](#)
- ▶ [VOLBY.CZ](#)

Sběr dat

Publikace

[Publikace vydávané ústředím ČSÚ](#)
Obsahují údaje za všechny regiony ČR

Publikace vydávané krajskými správami ČSÚ
Obsahují údaje za jednotlivé kraje ČR

- [Hl. m. Praha - publikace](#)
- [Středočeský kraj - publikace](#)
- [Jihočeský kraj - publikace](#)
- [Plzeňský kraj - publikace](#)
- [Karlovarský kraj - publikace](#)
- [Ústecký kraj - publikace](#)
- [Liberecký kraj - publikace](#)
- [Královéhradecký kraj - publikace](#)
- [Pardubický kraj - publikace](#)
- [Kraj Vysočina - publikace](#)
- [Jihomoravský kraj - publikace](#)
- [Olomoucký kraj - publikace](#)
- [Moravskoslezský kraj - publikace](#)
- [Zlínský kraj - publikace](#)

Příloha číslo 12 Pomůcky pro výuku

- A. [Statistické tabulky se základními ukazateli cestovního ruchu](#) .
- B. [Podkladový materiál konference na téma Podpora domácího cestovního ruchu, pořadatel MMR, 13.1.2006.](#) .

8 POUŽITÉ ZKRATKY, STUDIJNÍ LITERATURA

CD		Compact disc
CR	cestovní ruch	
CRR	Centrum pro regionální rozvoj	
ČR	Česká republika	
ČSÚ	Český statistický úřad	
DMC		Destination Management Company
DPH	daň z přidané hodnoty	Value added tax
EC	Směrnice EU	Council Directive
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj	European Regional Development Fund
EU	Evropská unie	European Union
Eurostat	Statistická kancelář Evropské unie	
FAO	Organizace OSN pro výživu a zemědělství	Food and Agriculture Organization of the United Nations
HDP	hrubý domácí produkt	
HPH	hrubá přidaná hodnota	
HUZ	hromadná ubytovací zařízení	
IOP	Integrovaný operační program	
IRIS	Integrovaný regionální informační systém	
KROK	kraje a okresy	
LAU	územní jednotky lokální statistiky	Local Administrative Units
MD	Ministerstvo dopravy	
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj	
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu	
MOS	městská a obecní statistika	
MSP	malé a střední podnikání	
MV	Ministerstvo vnitra	
MZdr	Ministerstvo zdravotnictví	
MŽP	Ministerstvo životního prostředí	
NUTS	číselník statistických územních jednotek	Nomenclature of Statistical Territorial Units

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	Organisation for Economic Co-operation and Development
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností	
OP RLZ	Operační program rozvoj lidských zdrojů	
OSN	Organizace spojených národů	United Nations
PVT	Podnik výpočetní techniky	
RAMIS	Regionální a municipální informační systém	
ROP	Regionální operační program	
RTS	Doporučení ke statistice cestovního ruchu	Recomendations on Tourism Statistics
SICTA	Standardní mezinárodní klasifikace činností cestovního ruchu	Standard International Classification of Tourism Activities
SOCR	Svaz obchodu a cestovního ruchu	
SROP	Společný regionální operační program	
TIC	Turistické informační centrum	
TSA	satelitní účet pro cestovní ruch	
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WHO	Světová zdravotnická organizace	World Health Organization
WTO	Světová turistická organizace	World Tourism Organization
WT&TC		World Travel & Tourism Council

Studijní literatura

Lubomír Cyhelský, Jara Kaňoková, Ilja Novák – Teorie statistiky, Praha SNTL 1986, ISBN 04-331-86

Jan Seger – Statistické metody pro ekonomy, Praha SNTL 1988, ISBN 04-313-88

Milan Žák a kolektiv – Velká ekonomická encyklopedie, LINDE Praha a.s. 2002, ISBN 80-7201-381-5

Český statistický úřad – Statistická ročenka České republiky 2006, internet ČSÚ

Český statistický úřad – Krajské ročenky 2006, internet ČSÚ

Český statistický úřad – Kompendium statistik cestovního ruchu v ČR za rok 2005, internet ČSÚ

9 INFORMAČNÍ INTERNETOVÉ ZDROJE PRO REGIONÁLNÍ ANALÝZU

<http://portal.env.cz/> **Portál životního prostředí** (topografické podklady, chráněná území, evropská soustava Natura 2000, povodně 2002, oblasti znečištění, historické mapování, přírodní, sociální a ekonomické indikátory udržitelného vývoje, Lisabonské indikátory).

<http://www.crr.cz/> **Centrum pro regionální rozvoj ČR** (regiony, regionální rozvojové agentury, regionální informační servis (RIS, <http://www.risy.cz>), Integrovaný regionální informační systém (IRIS), příhraniční regiony, euroregiony)

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> **Eurostat** (statistiky EU. Eurostat Yearbook, strukturální indikátory).

<http://www.euroskop.cz/> **Úřad vlády ČR** (oficiální zdroj informací o členství ČR v EU, euroinfocentra (EIC), průzkumy veřejného mínění, analýzy)

<http://portal.uur.cz/> **Portál územního plánování** (dokumenty, obecné a oborové informace o území, územně identifikační registr, mapové podklady, orgány a instituce územního plánování, teorie, publikace, slovník)

<http://www.isu.cz/> **Informační portál o území (ISÚ)** (program obnovy venkova, www. stránky obcí ČR, programy regionálního rozvoje)

<http://portal.gov.cz/> **Portál veřejné správy** (ministerstva, EU, nahlížení do katastru nemovitostí, mapové služby)

<http://portal.mpsv.cz/> **Integrovaný portál MPSV** (brána do internetu, volná místa, měsíční a čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti, insolventní firmy, nezaměstnanost z územního hlediska za okresy, zaměstnávání cizinců, regionální statistika ceny práce, uchazeči o zaměstnání a jejich podrobná struktura)

<http://www.demografie.info/> **Demografický informační portál** (analýzy, informace o úmrtnosti, nemocnosti, porodnosti, potratovosti, sňatečnosti, rozvodovosti, migraci, demografický slovník, mapy krajů a okresů, projekce ČR a OSN)

<http://www.uzis.cz/> **Ústav zdravotnických informací a statistiky MZ** (registr zdravotnických zařízení, údaje o zdraví – dynamické tabulky, Výběrové šetření o zdravotním stavu populace České republiky 1999 a 2002, Světové šetření o zdraví v České republice)

<http://www.mzcr.cz/> **Ministerstvo zdravotnictví** (informace pro širokou a odbornou veřejnost, Evropská unie)

<http://www.czso.cz/> **Český statistický úřad** [Ediční plán publikací (Regionální informace, Práce, sociální statistiky+práce a mzdy), Obyvatelstvo, volby Kraje (Krajské reprezentace ČSÚ), Registr ekonomických subjektů, Obyvatelstvo, Analýzy, komentáře, Časové řady, Regionální údaje, Statistická ročenka ČR, SLDB (Výsledky, Vyhledávání, Libovolné – všechny tabulky z posledního sčítání), Cizinci v ČR, Mezinárodní srovnání]

<http://www.epusa.cz/> **Elektronický portál územních samospráv** (okresy ČR, obce III. a II. stupně, správní obvody a úřady)

<http://mesta.obce.cz/> **Města a obce online** (mikroregiony jako svazky obcí)

<http://www.smocr.cz/> **Svaz měst a obcí České republiky** (dotace a granty, obce a EU)

<http://www.uur.cz/> **Ústav územního rozvoje Brno** (pod MMR, evidence územně plánovací einnosti obcí, krajů, mapový server, ročenka 2001, 2003 – aktuální stav urbanistických studií a územně plánovací dokumentace obcí a velkých územních celků v ČR, územní plánování, regionální politika (mikroregiony 2001-2004), bytová politika, cestovní ruch, obnova venkova, regenerace sídel, regenerace panových sídlišť, památková péče)

<http://www.mmr.cz/> **Ministerstvo pro místní rozvoj** (dokumenty a publikace MMR, regionální politika, regionální programy MMR, statistiky cestovního ruchu, statistiky bydlení, stavební spoření, hypoteční úvěry)

<http://www.mvcr.cz/> **Ministerstvo vnitra** (časopisy Veřejná správa, Správní právo, Moderní obec, azyl a migrace, integrace cizinců, dokumenty a koncepce, statistiky kriminality, nehodovosti, Centrální registr obyvatelstva)

<http://www.env.cz/> **Ministerstvo životního prostředí** (Natura 2000, Ekofilm, Indikátory životního prostředí, Mapové aplikace, Voda, Půda, Ovzduší, Odpady, Nevládní organizace a ekologická uskupení,)

<http://www.mdcr.cz/> **Ministerstvo dopravy** (Statistika dopravy, Statistika MHD, Jízdní řády)

<http://www.mkcr.cz/> **Ministerstvo kultury** (Statistika kultury, Výkaz o památkových objektech s kulturním využitím)

<http://www.mpo.cz/> **Ministerstvo průmyslu a obchodu** (Registr živnostenského podnikání,

<http://www.vojensky-zemepisny-ustav.org> **Vojenský zeměpisný ústav** v Praze(neoficiální stránky, odkaz geografie = Geografický server, na něm matematická, socioekonomická, regionální, fyzická, politická geografie, mapy ČR, mezinárodních integrací, slepé mapy, tématické mapy)

<http://www.czechtourism.cz/> **Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism** (statistiky, mezinárodní cestovní ruch, příjezdový cestovní ruch, výzkumy Czech Tourism, návštěvnost památek, domácí cestovní ruch, turistické regiony, profil návštěvníků v regionech, venkovská turistika)

<http://www.tourism.cz/> **Asociace turistických regionů České republiky (ATUR ČR)** - usiluje o dobré jméno a kvalitní rozvoj služeb cestovního ruchu v přirozených turistických regionech a oblastech a o jejich připravenost přijímat domácí a zahraniční turisty. Úkolem je hájit, prosazovat a zastupovat společné zájmy svých členů souvisejících s rozvojovými aktivitami turistických regionů, marketingem, tvorbou produktů cestovního ruchu, investicemi cestovního ruchu, dopravou, rozvojem služeb a vzdělávání lidských zdrojů. Aktivity prosazovat u orgánů státní správy, územních aj. orgánů a organizací.

<http://portal.justice.cz/> **Oficiální server českého soudnictví** (Ministerstvo spravedlnosti – statistiky kriminálních trestných činů, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Obchodní rejstřík)

<http://www.natura2000.cz/> **Projekt Natura 2000** (evropsky významné lokality v ČR, ptačí oblasti)

<http://www.soc.cas.cz/> **Sociologický ústav AV** (odkazy na publikace a realizované sociologické výzkumy, SDA – Sociologický datový archiv, Socioweb, CVVM – centrum pro výzkum veřejného mínění)

<http://www.socioklub.cz/> **Sdružení pro podporu rozvoje teorie a praxe sociální politiky**

<http://uzemi.oblibena.cz/> **Územně identifikační registr MV** (adresy, mapy, PSČ)

<http://katastr.cuzk.cz/> **Informační systém katastru nemovitostí ČR Českého úřadu kartografického a zeměměřičského** (dálkový přístup, přístup pro registrovaného uživatele)

<http://www.cnb.cz/cz/index.html> **Česká národní banka** (statistiky ČNB)

<http://www.kr-urady.cz/> **Asociace krajů ČR** (prezentace krajů, <http://www.municipal.cz/>)

<http://www.natur.cuni.cz/> **Přírodovědecká fakulta UK** (Geografie, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Geografie na internetu, Osobní stránky s geografickou tematikou)

<http://www.mikroregion.net/> **Portál mikroregionů**

<http://www.obecni-urad.net/> **Portál obecních úřadů**

<http://www.vupsv.cz/> **Výzkumný ústav práce a sociálních věcí**

<http://www.ikaros.cz/> **Ikaros** (časopis pro informační společnost)

<http://nros.cz/> **Nadace rozvoje občanské společnosti**

<http://ivris.fss.muni.cz/> **Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti**

<http://isea-cz.org/> **Institut pro sociální a ekonomické analýzy**

<http://ceses.cuni.cz/> **Centrum pro sociální a ekonomické strategie** (publikace vize pro ČR)

<http://www.migraceonline.cz/> **Portál zahraniční migrace v ČR** (legislativa, statistiky)

<http://topregion.cz/> **MMR** (rozvoj lidských zdrojů, zaměstnatelnost)

<http://europa.eu.int/> **Portál EU**

<http://www.naseevropa.cz/> **Český institut pro integraci EU**

<http://www.integrace.cz/> **Institut pro evropskou politiku European**

<http://www.nvf.cz/> **Národní vzdělávací fond**

<http://www.kiseb.cz/> **Institut regionálních informací**

<http://oldmaps.geolab.cz/> **Kartografická laboratoř UJEP Ústí nad Labem** (staré mapy českých zemí z I. a II. vojenského mapování)

<http://www.stezka.cz/> **Naučné stezky v Česku**

Tato skripta jsou spolufinancována
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky